

pore penuria, pro alimonia pauperum, & pane ex Principis munificencia, & pietate eis elargiendo, ut in eisdem iuribus explicat Bald. Joann. de Platea, Alciat. Rebuff. & bene Ripa loc. cit. num. 176.

Alia enim est Annona, quae conservatur pro usu pauperum, alia vero pro maiore commoditate civium, & ad providend. consulendum inedia; Prima enim species erogatur de pecunia Principis abique recuperatione, unde propriè conveniunt termini fructuum dotalium erogandorum in onera matrimonii, qualia haec dicuntur in Principe circa sustentationem sui ipsius ejusque familiarium, & Palatinorum, ac militum, & pauperum; Secus autem in secunda specie, in qua simplex administratio economica, omnium civium nomine per Magistratum fieri dicitur: In ista enim onus gabellae pro hujusmodi frumento, verè solvi dicitur ab ipso Principe, ejusque Camera, sed à civibus & populo eo plus solvente eorumdem victualium pretium cuius pars tam vestrarium, horreorum, & laborantium, quam gabellarum, expensae dicuntur; Alias enim sequeretur, quod totus populus esse exemptus, nullaque victualium gabellae exigi possent, cum in qualibet ferè Civitate, ex Principis proviso precepto, hujusmodi provisiones pro Annona fieri soleant.

Clarè id comprobari dicebam extriusque stationis divinitate tam in origine, quam in administratione; Fiscus enim sub Camera Principis, seu publici Erarii nomine antiquitus nuncupatus, originem habuit ab initio nascentis dominationis, seu Principatus, ut ex Peregr. de jure feci lib. 1. tit. 1. m. 2. cum segg. ita ut sine dubio adferret per multa saecula in omnibus Monarchiis, & Principatibus, antequam per Josephum in Aegypto ex divina providentia hujusmodi Annona introduci haberetur; Atque in Romana Republica, à qua nostrae leges derivant, certum adfuit esse fiscum, seu publicum Erarium ab ipso ejus exordio.

Hujusmodi autem Annona introductio, & praefectura, vel juxta unam opinionem, quam tenet Livius Decade 1. lib. 4. initium habuit in Lucio Minutio anno 315 ab Urbe condita, vel juxta aliam post electos aediles Curules, quorum officium cognitum fuisse post Regum expulsiorem, seu verius juxta historiam legalem (quam nos praeteris in foro attendere debemus) duos aediles, qui frumento praefecti, Cereales à Cereae dictos, primus omnium instituit Cajus Julius Caesar, ut in l. 2. §. capta deinde Sardinia, ff. de origine juris, ut bene Bovadill. de his agens d. c. 3. polit. tom. 2. m. 3. Ex quo textu in §. Deinde cum Erarium constat, officium quæstorum circa fisci, & Camerae administrationem, longè antea creatum esse, unde liquet, atentate origine diversimodè esse unam rem ab altera.

Eadem diversitas desumitur ex administratione, quia fisci administratio rectè pertinet ad Principem, & ad Quæsores, alioque Officiales ab ipso Principe deputatos, & in qua administratione, Populi, vel Civitates nullam habent participationem; Annona vero regimen, & administratio, tanquam concernens commodum, & utilitatem civium, de jure est de spectantibus ad Civitatem ejusque Decuriones, ut in l. 2. ff. de administratione rerum ad Civitatem pertinentium, & l. Decuriones 6. eodem tit. & in aliis; Quodque Civitatum cura esse soleat Annona providere, probant Bart. Lucas de Penna, & ceteri in l. unica, C. ut nemini liceat ab emptione fisci excusare lib. 11. ab exemplificando loquuntur de frumento Civitatis m. 176. Bovadill. Rovit. & Ganavert. loc. cit. Capobl. de Baronibus tom. 2. cap. 9. m. 1. & segg. Ripa ubi supra, ubi quod de consuetudine potius, quam de jure, & constat apud Rotam in Firmiana pecuniaria 14. Junii 1647. & 3. Junii 1650. coram Bichio: quarum secunda est decis. 49. part. 1. r. in quibus praecedentes decisiones referunt, tractantes de administratione Annona penes Civitatem, quod ubique, & praetertim in Italia docet communis observantia: Et habetur in Neapolitana hoc tit. disc. 125.

Et licet in Urbe à temporibus Gregorii XIII. citra hoc munus demandari soleat Praelato per Papam deputato, Annona Praefecto nuncupato, qui esse solet unus ex Camera Apostolicae Clericis. Non inde tamen sequitur intrare privilegia fisci, praetertim istud, quod in effectu, non fisci, sed Civium ementium victualia, utilitatem contineret, quia Princeps voluit demandare Praelato illam curam, quae aliàs Decurionibus incumbat, & sic immutare solum personam administratoris, non autem ipsam administrationem.

Observandum etiam dicebam, in jure fuisse expressos eos casus, in quibus lex immunitate à vectigalibus

concedere voluit, quos congerit gloss. in l. si publicanus, §. ff. de vectigalibus, inter quos iste descriptus non reperitur, neque praetendi potest comprehensum vel nomine fisci. Tum quia praemissa repugnant, ut supra. Tam etiam, quia res pro exercitu paratas, seu ad praesidium, aliorumque publicorum Officialium usus necessarias, seu exprimit, tanquam contradistinctas à rebus fiscalibus, ut in d. publicanus, §. 1. & l. licitatio alius locatio, §. res exercitus, ff. de publicanti; Et tamen abique dubio, sub nomine fisci, magis hujusmodi res venire debent, commodum, & damnum sint ipsius Principis, ejusque Camerae.

Ponderando potissimè, quod quamvis de jure verius sit, pro victualibus, & bonis necessariis pro exercitu, vel armamento Principis, vectigal exigi non posse, ut in specie deductum habetur apud Reverentium, & addentes decis. 548. & Burlatt. consil. 335. non est tamen sine controversia, ut constat apud allegatos; Atque cum hujusmodi questio habita esset in Congregatione computorum inter Camerae, & Appaltatorem generalem Ferrariae, sub die 4. Augusti 642. resolutum fuit pro frumento parato pro communitate exercitus, sive pro Arcium munitionibus, nullam gabellam deberi, illam tamen debitam esse pro eo frumento, quod explanatur pro pane militum tam praesidiariorum, quam de leva, dum extra Exercitium permanent in Civitatibus, & Oppidis, ex ea clara ratione, quod tunc ex pecuniario stipendio, quod per Principem praestatur, isti panem fisci emunt, unde ex gabellae solutione, vel exemptione respectivè, nullum damnum, vel utilitatem fisci reportat.

Et quod pro rebus paratis pro servitio Exercitus debeatur gabella, tenet Larrea allegat. 54. ubi sic dicit decisum, licet totum fundamentum sit in legis particularibus Hispaniae, supponendo contrarium de jure communi, ex Peregrin. de jure Fisci, & aliis, quos allegat. Unde in hac auctoritate nullum fundamentum in proposito puncto constitui posse videtur.

Atque unum de duobus aliis resultaret, vel scilicet quod exemptio in effectu redundaret in commodum, & utilitatem fructuorum, qui ad gabellarum solutionem tenerent, vel quod ita Princeps sibi ipsi hujusmodi utilitatem applicando, merceretur, & lucrifaceret, quo casu suae exemptionis privilegium non intrat, ad text. in l. universi, C. de vectigalibus, ubi omnes, Nata conf. 139. n. 4. Roland. consil. 61. n. 23. lib. 4. Adde ad Revert. d. dec. 548. n. 2. ubi reprobandur tenentes contrarium.

Nec obstat dicebam text. in l. 1. Cod. de naviculariis lib. 14. quia vel loquitur de immunitate personalia concessa ipsis naviculariis in compensationem periculi, quod subeunt se exponendo navigationi pro bono publico, ut probat text. in semper §. Negotiatores, ff. de jure Immunitatis, quod non est speciale in Annona, sed procedit in quacumque specie; Vel quatenus intelligitur de ipsis rebus, seu mercibus apportandis, intelligendus est de Annona, quae transechitur de horreis publicis, in quibus conservabatur frumentum pro Exercitu, vel pro Domo Principis, ut Bart. ibidem num. 4. 6. & 7. & in l. 1. Cod. de conditis in horreis public. & sic exemptio non oritur ratione Annona, sed quia tractatur de re Principis, & in his terminis loquitur Surd. consil. 239. atque in eisdem terminis intelligenda sunt deducta per Gutierrez, de gabell. quaest. 33. ubi scilicet ipsa Civitas est domina gabellae, quae ex tractu panis non exigatur, ut particulariter habetur infra in Ferrariens. gabellae frumenti disc. segg.

Observando etiam text. in l. 1. & toto tit. ut nemini liceat in emptione specierum lib. 11. disponere, quod si frumentum à fisco emptum corrumpitur, vel superat, cogi possunt cives ad illud emendam; Ergo intelligi non potest de frumento publico, quod emitur pro Annona Civitatis, & usu omnium civium, sed frumento privato pro fisco emptio pro usibus sibi incumbendis, ut supra; Et quandoque Princeps, vel Magistratus tempore penuriae, ut pauperibus, vel populo provideret, eumque à mercatorum, & ditionum oppressio liberet, cogere solet cives idoneos pro numero, & quantitate honore ad emendum frumentum, ut pauperibus pro certo taxato pretio minuatim vendant, ut observant Joannes Rebuff. in d. l. 1. ut nemini liceat ab emptione specierum n. 2. & Bovadill. d. tom. 2. polit. cap. 3.

Obstat tamen videbatur Theorica tradita per Bart. in l. ff. quod quisque iur. in prim. ibique clariss. Caltrensi. num. 8. & ceteri apud Palchal. de par. potest. part. 2. cap. 3. num. 77. & Capobl. de Baron. dicto cap. 9. n. 3. quod scilicet Magistratus Annona possint de tempore carere statuere, ut deferentes victualia sint exempti ab omni onere gabellarum,

rum, & pedagiorum; Verùm replicari posse dicebam, quod ubi hoc Statutum ab Annona Praefecto fieri potuisset, attamen factum non erat, aculeris, quod extra Urbem, pro qua Praefectus est deputatus, ejus auctoritas abique Papae participatione, & assensu extendi non videtur; Sive quod id intelligendum sit, quando penuria est talis, quod oportet victualia vendere minus, quam valeant; itaut non integret reintegratio impeni, in qua est punctus.

Judices inclinabant pro Gabellaris, sed punctus tunc decisus non fuit, dato solum rescripto, cum Theobaldario ad mentem, quae erat concordandi cum medio temperamento, sed vel ex partium negligentia, vel ex immutatorum statu, ad effectuationem devenit non fuit.

Post annos autem circiter 13. occasione solidationis computorum, quae ita in suspensio remanserunt, excitata deinde fuit ista questio, atque omnibus ferè officialibus immutatis, novi Camerales, visis informationibus tunc editis, praetertim mea, praedicta fundamenta continenter dicebant difficultatem consistere in diversis facti praesuppositis; ex quibus conclusionum applicatio negabatur; Illa siquidem procedunt cum praesupposito, quod ageretur de sola economica administratione, erogandi pecuniam publicam, vel Fiscalem in emptione frumenti, rehadendam ex pane venali civibus, & incolis distribuendo, juxta deducta, praetertim per Rovit. d. conf. 73. num. 1. & 2. ubi quod Annona factum facere non debet. Sed hoc praesuppositum cessare dicebant, dum factis calculis pecuniae cameralis pro emptione frumenti Annona diversis temporibus accommodata, constabat Camerae Apostolicae manerere damnificatam in satis notabili summa, de qua nunquam reintegrata fuit.

Verùm isto etiam praesupposito admisso, adhuc cum sensu veritatis, dicebam parum probabilem videri eorumdem Generalium oppositionem, cum dicta pecunia non sequuta reintegratio, tribuenda esset malae administrationi Officialium non bene sum officium exercerunt, quia ut dictum est, Annona ita debet administrari, quod non fiat quidem lucrum, & mercatura, non autem ut patitur proprium damnum, cum ageretur de merè economica administratione; Atque idcirco toleratur alteratio pretii, quod scilicet quando frumentum emitur pro secus quinque distribuitur pistoribus pro scuto. ro. ut istud lucrum componeret praeteritum damnum passum in annis sterilibus, quando oportuit distribuere frumentum pro minori pretio, quam emptum esset, vel conservaretur pro eadem compensatione faciendae futuri damni ex eadem causa resultantis; Et sic semper firmum remanet, hanc esse puram administrationem, in qua solum dicit potest, Camerae remanere pro tali administratione creditricem ejusdem Annona, à qua forte occasione continuantis uberitas poterit se reintegrare. Non inde tamen inferri potest, quod idem sint Fiscus, & Annona, quia id solum verificabile est in eo frumento, quod Princeps suo aere emit, ut gratis, & elemosynualiter, tanquam pater pauperum subsidiorum distribuat, ex ea obligatione, quae sibi ratione Principatus incumbit, substituendi de tempore penuriae pauperes subsidios aliunde non habentes.

Atque ut haec differentia inter Fiscum, seu Camerae Apostolicam, & Annonam Urbis clarè dignoscatur, cogebatur, deveniendo ad terminorum explicationem, subjungere, quod sub Fisci, seu Camerae nomine, veniunt illa bona, & jura, quae competunt in universum Principi, seu ipsi Reipublicae, ac Principatui constituto ex Civitatibus, Oppidis, & locis in eo existentibus, quae tanquam membra infimul concurrunt ad eformandum istud corpus universale, seu politicum, cuius juxta unam opinionem, ipse Princeps est Caput, sive juxta alteram ejusdem integri corporis ex ipsis Civitatibus, & locis constituiti, Civitate Metropolitanica capitis figuram faciente, Princeps dicitur supremus Gubernator, vel administrator, seu Reipublicae, quae consideratur tanquam mulier Maritus, cui eadem Reipublica omnia ejus bona, & jura dederit in dotem pro supportandis publicis oneribus, ad instar onerum matrimoniorum, & sic quoad concurrentia ipsum corpus in universum.

Membra vero praedicta, quae infimul, & unitim concurrunt, dictum corpus constituunt, singulariter, & distinctim considerata, constitunt tot universitates, sunt corpora politica separata, constituta ex cuilibet Civitatis, vel loci respectivè civibus, & incolis; Ideoque ea, quae concurrunt singularium Civitatum, eorumque civium, & incolarum particularum videndi modum, non dicuntur spectare

Card. de Luca Lib. II.

ad Fiscum, quamvis omnia sub Principis directione, ac auctoritate fiant, nam alias particulares Annonae omnium Civitatum, Oppidorum, & locorum, dicerentur idem, ac Fiscus, atque istius privilegii gaudere deberent, neque inter Urbem, & alias Civitates in proposito aliqua subesse videtur considerabilis ratio differentiae.

Difficultatem aliquam in ferre poterat dec. 277. Reverentii, hoc medio tempore impressa, per Camerales tamen non allegata, in qua punctualiter firmatur, gabellam solvendam pro transitu, vel introductione frumenti, non deberi pro eo quod Civitas pro Annona servitio introducitur, & fore dicta decisio est in casu in quo scripta, & succubuit Rovit. disc. conf. 73. lib. 2.

Verùm de facili credebam, ad dictam decisionem ex defectu applicationis posse responderi, quoniam ea gabella non debebatur pro quocumque frumento, sed pro eo solum, quod introducebatur mercimonii causa, itaut introductum pro usu proprio civium esset immune; Unde propterea bene dicitur istud frumentum pro Civitatis, vel Annonae Officiales tempore penuriae introduci ad evitandam famem, ac mercatorum, & dardanariorum oppressionem, dicendum potius esse ad usum proprium civium, & incolarum, quorum nomine Civitas tanquam suorum civium economica administratrix potius, quam pro mercatura, & lucro id egisse dicitur, ut praetendebatur per Rovit. d. conf. 73. cuius dicta, quamvis abstractè, ac in puncto juri essent vera, laborabant tamen in concreto de defectu applicationis; Et ista ratio bene deducta per Reverentium congrua est, quam altera ponderata in additionibus, nam si esset mercatura, nil elevareret, eandem Civitatem esse gabellae domino; Et conferunt ad eandem materiam deducta in Ferrariens. disc. segg.

Verùm adhuc urgebat difficultas, quae etiam apud me non levis erat, quoniam in factis dicebatur, de dicto anno 1648. ob magnam victualium penuriam, Papam uti Principem, suae Metropolis subditis subvenire volentem, non quidem ex mutuo animo se reintegrandi, ed gratitudo largitam esse magnam pecuniarum summam pro expendendo hoc frumento, quod gratuitum ab Annona habitum; compensavit magnam iacturam, quam eadem faciebat in altero proprio, quod in pane explanabat, unde propterea si de hoc solvenda esset gabella, illa per Principem, ejusque Fiscum solvi deberet; Et quia phares aliae partitae in computorum solidatione erant in controversia, idè super omnibus transactum fuit, satis tamen modica ratione habita de hac praetentione.

ANNOT. AD DISC. XLIV. & XLV. & CXXV.

DE materia publicae Annonae, de qua agitur in his duobus discursibus, agitur quoque infra disc. 125. ubi de ejus regimine, ad quem de jure pertinet, & aliquid insinuat in Relatione Curiae disc. 40. ubi de Congregatione, seu de Praefecto Annona, de quo etiam Sanfelice disc. 250. Quo vero ad punctum, de quo principaliter in his discursibus disputatur, an scilicet pro frumento, quod emitur vel explanatur pro servitio Annonae publicae debeantur gabellae, aliaeque vectigalia, vera, nimirum rationabilis videtur distinctio, de qua in his discursibus, inter illud scilicet frumentum, quod publici officiales emunt, ut revendant, vel explant, in sola ratione economica, seu administrativa, & illud frumentum, quod ipse Princeps, vel Reipublica, pro levamine populorum distribuat gratis omnino, vel diminuto pretio, ex rationibus ibi ponderatis.

Super privilegiis autem, & favoribus publicae Annonae antiquioribus relatis, plura colligit Rovit. conf. 73. lib. 2. Sanfelice. d. decis. 250. & alii relati in his discursibus, ac etiam cum aliqua eruditione, Amayd. in l. unic. Cod. ut nemini liceat, in empt. specierum lib. 10. & aliqua advertit Masfin. de consuet. q. 17. n. 1. & segg.

Et in specie propositionis infinita supra hoc cod. tit. disc. 133. in fine, disc. 154. n. 14. quod scilicet denegari, seu impediri possunt tracta, quamvis essent concessae Appaltatoribus, vel aliis, ex causa onerosa, & correspondente in forma contractus, quando id praedictare possit Annona, ac inducere valeat penuriam in Regione, cum semper hujusmodi concessiones sub se continent hanc implicitam conditionem, quatenus scilicet victualia exuberent usum proprium, Revert. ibique de Marin. in addit. dec. 425. & advertitur infra disc. 148. n. 30. Roccus de officii, §. 7. de tractis n. 20. addent. ad Rovit. super pragmat. in rubr. de exactione. Cohell. ad Bull. Boni Regim. cap. 50. n. 29. & segg.

Hinc sequitur, quod isto casu non potest Appaltator, vel alter contrahens praecedere rigorosam refectionem

interesse pretii quanti plurimi, etiam ratione lucri amissi, eo modo, quo pretendi potest, quando impedimentum proveniat a facto voluntario, & culpa locatoris, qui promissa non impleat; Minusque e converso dici potest casus omnino fortissimus, qui pro remissione pensionis regulandus veniat ad terminos text. in cap. propter sterilitatem cum concordat. sed erit iusta causa, quae excuset quidem locatorem ab interesse extrinseco, illum vero obligat ad resurrectionem interesse intrinseco, id est ad remissionem pensionis, pro ea rata, quae verisimiliter in huiusmodi tracta, debita proportione conventa fuit, nisi conventio aliter suadeat, iuxta distinctiones, de quibus pluries hoc eod. tit. & praesertim did. disc. 159. ubi recensentur alii precedentes.

Et in specie solutionis pretii frumenti habiti, ex necessitate annonae ad Appalatores fiscalibus, qui illud ad majus lucrum, ex iure tractatum alibi vendere destinaverant, cum hac distinctione agit Masfrill. de off. 257. ubi plura de materia.

Cedit item in hac materia annonae questio, an Cives, vel Mercatores cogi valeant, etiam inviti ad venditionem frumenti, aliorumque vicualium, etiam pro minori pretio, quod Princeps, vel Magistratus taxent; Et quoad pretium punctum coactionis in genere, quoties iusta causa publice annonae ita suadeat, videtur magis communitate Doctores concordare, atque videtur ubique receptum, ut etiam advertitur in his discursibus, & alibi, & patet apud proximè allegatos.

Difficultas verò est in secunda parte diminutionis pretii, quomvis etiam à pluribus id quoque firmetur, ex plene relatis per Giurb. observ. 1. Masfrill. de confiscat. d. qu. 18. addition. ad Franch. dec. 9. quos referunt Mexia de taxa panis, & alios, contrarium tamen ex professo substat Amaya in did. l. unic. C. ut nemini liceat in emptione specierum lib. 10.

In hoc autem erroneum videtur, ita generaliter, & in abstracto examinare quaestione, siue unam, vel alteram opinionem sequi, cum solis generalitatibus, quae per utriusque sequaces ponderari solent, cum verius videatur, decisionem pendere à facti circumstantiis, ac debitis distinctionibus; Ubi etenim certi pretii taxa iustum habeat motum reprimendi dardanariis, vel monopolia Mercatorum, seu virorum potentium qui habentes frumentum, aliaque vicualia, indebitè attentis facti circumstantiis, populum suffocare satagunt, illumque compellere ad emendum vicualia, pro iniusto, nimisque alterato pretio, & tunc rectè procedat prima opinio. Ubi verò pretium carius, pro locorum, & temporum qualitate, aliusque circumstantiis sit iustum, & currens, quia nempe tanti in eodem loco, aliusque conviciis frumentum, aliaque vicualia communiter vendantur, unde propterea reductio, seu diminutio fiat ex solo motivo sublevandi populum è majori preffura, & tunc procedat secunda opinio; Ex ea nimium congrua ratione, quod ista partes levandi populum in tempore penurioso pertinent ad Principem, vel ad Rempublicam, cum publicis redditibus, in quibus consistunt fructus dotis huius politici matrimonii, in his discursibus advertitur, idque solum erga pauperes, non autem divites, vel bene provisos; Atque ubi publici redditus, utpote aliis indigentibus destinati, desuper erogari non possint, id faciendum est cum collectis, & contributionibus omnium pro rata virum, & juxta Regionum qualitates, & mores, non autem ita tollendis aliquibus, id, quod fuit est, iuxta ponderationes, de quibus infra hoc eod. tit. disc. 148. occasione agendi de venditionibus, vel concessionibus Civitatum, & locorum, quae ex causa onerosa provocant ad demaniam; Ita etenim duo dignoscuntur inconvenientia. Primò, nempe quod divites, & idonei Cives, qui non indigent hoc beneficio, vel subsidio, locupletarentur de alieno, immò etiam exteri, & transeuntis, seu viatores. Et secundò, quod illud pauperum subsidium, seu levamen, quod erogandum est ex redditibus publicis, vel ex universalibus contributionibus, & collectis, ita praestaretur per aliquos particulares tantum, contra omnes Iustitias, & aequitatis regulas, & rationes, ideoque cum hac distinctione ista quaestio terminanda videtur.

FERRARIEN. GABELLAE FRUMENTI, PRO FRANCISCO RIMBALDESIO APPALATORE, CUM CIVITATE FERRARIAE.

Causa decisus per Cameram pro Appalatore, postea concordatus.

An gabella frumenti vel panis, debeat pro eo frumento, quod ipsi Civitas de tempore penuriae introducit pro beneficio Annonae.

SUMMARIUM.

- 1 F Abi series.
2 De gabella non solvenda pro frumento introducto pro publica annonae.
3 Provisio quam facit Civitas frumenti pro publica annonae non dicitur mercatura.
4 Text. in l. locatio, ff. de publican. inducens exemptionem Principis procedit etiam in Civitate Domina gabella.
5 Cives cogi possunt ad emendum frumentum publicum, quod timetur corrumpi.
6 Potest etiam diminuto pretio frumenti vendi panis pretio altero, si frumentum carius emptum est.
7 De casu in quo pro frumento, & aliis pro annonae non debeat gabella.
8 Princeps est maritus Reipublicae, & tenetur providere subditis tempore famis, & pestis.

DISC. XLV.

Ultrà gabellam contractuam in Civitate Ferrariae existentem, de qua supra in Ferrariae. gabella locorum Montium disc. 43. aliam ex antiquis Statutis exigebat per Duces, & nunc per Cameram exigitur, pro omnibus frumenti speciebus, quae ibi introducuntur, siue ad panem reducantur, siue alias contractentur, quam antiquitus exigi solitam ad rationem decem pro centenario, Clement. VIII. in eisdem Civitatis recuperatione, inter quamplura privilegia, reductat quinquè. Cum autem de anno 1648. ob universalem penuriam, quam passa est Italia, Civitatis Administratores pro bono publico, & ad consulendum fami, vel annonae, necessariam frumenti quantitatem cum publica pecunia emissent, illudque distribuissent pistoribus pro certo pretio adaequato omnibus expensis emptionis, vecturae, custodiae, ac etiam gabellae, à cujus onere piftores, quibus distributio facta est, fuerunt expressè exempti; Appalator vero generalis dictam gabbellam peteret à Civitate eam solvere recitante; Hinc introducta fuit lis in Camera, ubi assumpta disputatione, quamvis Appalator pretenderet, duplicem gabbellam sibi deberi, unam nempe specialem frumento, seu verius sub eius nomine, panis impostam, & alteram generalem contractuam ex eisdem frumenti venditione, quam Civitas fecit pistoribus; Ego tamen pro Appalatore scribens, censui ab hac secunda petitione, tanquam indebita, omnino abstinendum fore, ne illius incongruitas, apud Iudices stomachum faciendo, alteri iustis, & fundatis petitioni praerjudicaret.

Unde aliis pro eodem scribentibus in eandem sententiam concurrentibus, assumpta solum fuit disputatio super dicta gabella particulari introduktionis, seu explanationis frumenti, circa quam, cum Appalator haberet clare intentionem fundatam in antiquis Statutis, & in ipsomet privilegio reductivo concessio per Clementem, atque in continuata observantia; Toti vis disputationis consistebat in exceptione Civitatis, non negantis regulariter gabbellam deberi, praetendentes autem regulam limitari in hoc frumento, quod ratione penuriae, ipsa Civitas pro bono publico, & ad consulendum annonae emere, & distribui cura vit, allegando ad id comprobandum firmata in his terminis per Gutrier. de gabella q. 33. per tot. & Bovadill. in polit. tom. 2. c. 3. n. 58. qui alios pariter Hispanos adducunt; Ultrà quas auctoritates ex parte Civitatis deductas, observabam deduci posse de off. Revert. 277. quam tunc habebam manuscriptam, postmodum vero impressam, quae idem satis punctualiter firmat cum addit. Marin. & Rovit. conf. 73. lib. 2. ubi admittitur immunitas, quoties fiat ad consulendum publicae necessitati abique mercatura.

Verum pro responsione dicebam, in auctoritate Gutrier. & Bovadill. aliorumque Hispanorum, nullum consistit debere fundamentum, cum omnes loquantur in terminis eisdem Regiae pragmatice illius Regni, & sic iure quini.

municipali, quod extra illam ditionem curandum non est. Ac ulterius loquuntur in terminis gabellae generalis ratione contractuum, quae etiam de frumento aliique mercibus regulariter ibi debentur ratione contractus emptionis, & venditionis, qui adesse dicitur, cum mercatores, vel piftores, frumentum emunt, ut populo in ipsamet frumenti specie, minuatim, vel in pane vendant.

Respectu enim istius gabellae additebam, etiam ex regulis juris communis, dictos Hispanos auctores bene loqui, cum verè istud non sit mercimonium, qui Civitas non emittit, ut venderet, unde propterea in his terminis eam mercaturam non bene dicit Rovitus dido. conf. 73. sed est economica provio, quam singuli de populo pro cuiuslibet necessario usu ita facere dicuntur per organum Decurionum, tanquam totius Populi administratorum, ita ut, non venditio censenda sit ea, quae per Civitatem fit pistoribus, sed solum distributio inter eos, quorum nomine frumentum in alienis provinciis emptum est, & in Civitatem introductum.

Et ex qua ratione, injustam dicebam alteram Appalatoris praetensionem, à qua abstinendum consului, ut supra; Verum praetati Doctores non percipiunt terminos huius gabellae specialis, quae etiam per singulos, pro quocumque frumento, siue extero, siue in regione recolleto, in Civitatem introducitur, & in ea explanando debita est, & quam verè dicebam gabellam potius personalem quam realem, impositam scilicet ipsis civibus, & incolis, ita eam solventibus occasione usui huius necessarii vicualis, eo modo quo de sale, & aliis habetur hoc eodem tit. frequenter, & in specie de gabella panis, seu macine, & de gabella vini in Nallus Baren. & in Perusina gabellae vini hoc tit. disc. 52. & 54.

Magis ad rem pro Civitate faciebat dicta decisio Reverterii, ubi individualiter agit de gabella speciali imposita super frumento, quod in Civitatem introducitur; Verum adhuc facili negotio ejus applicationem tolli dicebam, quia in eo casu gabella erat ipsius Civitatis, à qua tanquam Domina Appalator conduxerat, unde intrabant termini text. in l. locatio, ff. de publicanis, quem non solum in Principe, sed etiam in Civitate, & quocumque alio gabellae Domino locum habere ex Boer. dec. 213. & aliis observat de Marinis in addit. ad did. dec. Reverterii, quod nil commune cum casu nostro, quia gabella non est ipsius Civitatis, sed Principis.

Item in eo casu, à gabella exempti erant cives, frumentum pro eorum usu introducentes, cum solum exigetur pro eo frumento, quod cives, vel exteri, non ad privatum usum, sed mercimonii causa introducerent, ex qua ratione fundatissima est decisio, quia ut supra dictum est, Civitas non lucrui, & mercimonii causa huiusmodi provisiones, & introduktiones facere solet, sed solum, ut civium necessitati, seu economice provisioni tempore penurioso consuleret, praesertim ubi nullum lucrum exinde reportat, sed distribuit pro eodem pretio, quod emptionis, vecturae, & custodiae expensae important, quia in effectu Civitas dicitur gerere partes infistoris, seu administratoris singulorum de populo, pro quorum usu emptio, & introductio facta dicitur, ut plene explicat idem Reverter.

Et ex qua ratione cum iustitiae fundamentum propositio, quod Cives idonei cogi possunt quamvis inviti ad recipiendam distributionem huiusmodi frumenti pro publica annonae per Civitatem empti, quoties ejus corruptio timeretur, Bovadill. in polit. did. tom. 2. c. 3. Paschal. de patr. poss. par. 2. c. 3. n. 73. ubi num. seqq. delendum ab eodem Bovadill. multa deducit ad annonae materiam notabilia.

Sive etiam ubi ex superventa ubertate pretium esset diminutum, ut hoc secundo casu, etiam juxta antiquum alteratum pretium publicis panis venalis vendi possit, quia dum Civitas gessit partes administratoris, non debet esse in damno, sed ab ipsis civibus, quorum nomine negotium possit reintegrari; Sicut enim ipsi de tempore penurioso, ex huiusmodi provida administratione notabile commodum reportant, ita & incommodum sentire debent, ex regula text. in l. secundum naturam de reg. juris, dummodo tamen Civitas, vel alter Magistratus, id agat more simplicis, & fidelis administratoris, ex solo motivo charitatis, & publici boni, ut populo proficiat, non autem ad indultitiam, gravando populum ad alteratum panis pretium, tam tempore penuriae quam ubertatis.

Omnemque difficultatem in proposito cessare dicebam, quia factò calculo juxta pretium, pro quo Civitas distributionem fecit pistoribus, inclata etiam erat gabella, quam Card. de Luca Lib. II.

ita proinde, piftores, seu verius cives à pistoribus panem ementes, solvebant, unde aliàs Civitas fuisse in lucro, sibi appropriando gabellam Principi debitam, quam de facto populus solverat; Et licet revera Civitas, habita ratione omnium frumentorum, quae pro annonae beneficio eo anno providerat, quamvis dictam gabellam sibi appropriaret, non remaneret in lucro, sed in damno notabili, Attamen id proveniebat ob iacturam, quam deinde passa est alicujus quantitatis frumenti ex vi maritimae tempestatis, sed hoc infortunium tollere non debet jus legitime jam quaesitum gabellario in ipso instanti introductionis; Ideoque merito ita iudicatum fuit, quamvis deinde concordialiter dirimerit.

Uno autem casu dicebam non deberi gabellam, quamvis Principi debitam ex huiusmodi frumento, quod per Civitatem pro publica annonae providetur, quando scilicet penuria est talis, quod Civitas ad consulendum civium, & incolarum necessitati, & ne ob excessivum panis pretium, populus minus cogatur fame perire, distribui panem pro minori pretio, quoniam ipsa emat vel impendat, ita ut ejus publica bursa notabile patiatur detrimentum, Tunc enim rectè dici potest gabellam non deberi, non quidem, ut aliqui credunt ex traditis per Barr. in l. 1. ff. quod quisque iuris in principio, & clarius Castren. n. 8. cum aliis apud Boer. dec. 296. num. 7. & Paschal. de patr. poss. par. 2. cap. 3. n. 71. quod scilicet officiales ad annonam deputati statuere possint, ut deserentes vicualia tui sint ab onere gabellarum, & pedagiorum, quia id venit intelligendum, ubi Officialis deputatus tui sint ab onere gabellae, & sic in gabellis ipsius Civitatis; Sed quia cum haec sit species elemosynae, quam Civitas, adimplendo eam obligationem, quae ipsi Principi incumbere, facit ejus civibus, & populo, iniquum esset, quod Princeps obligatus ad huiusmodi subventionem subditis tempore penuriae praestandam, gra varet deberet ad gabellam Civitatem, quae ipsius Principis obligationem implet.

Cum enim Princeps dicatur Reipublicae meritis, habens publicos redditus, collectas, & vectigalia à subditis pro Reipublicae oneribus, eo modo quo maritus ob onera matrimonii habet dotem ab Uxore, ut habetur supra in Spoletana gabellae disc. praeced. Inter alia Reipublicae onera, videtur istud computandum, (subveniendi populo subdito tempore penuriae, eodem modo quo tempore pestis, vel belli, coram indemitati providere tenetur, Ac etiam quia Civitas, ita eisdem Principis utile negotium facere dicitur, conservando subditos aliàs fame perituros, à quibus collectarum, & onerum elemosina percipit; Ac deum quia in casu huiusmodi necessitatis, cessare videtur Principis potestas à subditis impetitionibus gabellae exigendi, Atque isto casu, in quo verè agitur de publico frumento gratis civibus distribuendo, admittit idem Rovitus conf. 73. lib. 2. quamvis ipse pro gabellariis scribat.

CIVITATIS CASTELLI PORTUS LITTERARUM.

PRO EPISCOPO CUM MAGISTRO POSTARUM.

Causa decisus per Cameram contra Episcopum.

Emolumenta, quae pro litterarum portu solvuntur, An dicantur importare simplicem mercedem laboris & operae vel Vectigal seu gabellam. Et an exemptio ex consuetudine per aliquos quaesita à dida solutione, cadat sub Constitutionibus Apostolicis revocatoris omnium exemptionum, & franchitiarum; Qua occasione agitur incidenter de appalti niviis, an importet vectigal vel emolumentum fiscale, idemque de appaltu impressionis librorum. Et de officio Curforis, seu Magistri Postarum, eiusque inventione, & utilitate. Et an sit de Regalibus.

SUMMARIUM.

- 1 F Abi series.
2 Ex actibus facultatis favore pia causa inducitur obligatio in futurum.
3 Episcopo an congruat titulus elemosynae.
4 De Constitutionibus revocatoris exemptionum, & an tollatur immemorabilis.

- 5 Que dicantur vestigalia, gabelle, & publica onera in dictis Constitutionibus prescripta.
- 6 Pontus literarum an sit vestigial seu gabella.
- 7 Officium Curforis dicitur de Regalibus.
- 8 Ac potest dari in feudum.
- 9 De inventione, & ratione cursus publici.
- 10 De participatione Principis, utilitatis Curforis, & quid hoc importet.
- 11 De appallu nivis, & jure privato illam vendendi.
- 12 De jure privato impressoris Camelialis an importet vestigial.
- 13 Deploatur abusus deferendi simpliciter dictis Doctorum.
- 14 Verbum, vestigial, quibus oneribus propriis conveniat.
- 15 Quomodo loquendum sit per juristas.
- 16 Conductores non possunt prajudicare Domino.

DISC. XLVI.

Consevit ab antiquo tempore curio, seu magister postiarum Civitatis Castellae dicitur Episcopo literas quas ab Urbe, vel aliunde aportat, abque alioquo mercedis solutione; Recusat vero hujusmodi exemptionis observantia, Episcopus obtinuit à Theaurario in ea manuteneri, sed per appellationem introducta causa in Camera, assumpta que disputatione in petitorio, ex duobus fundamentis curio preterebat, ad id non teneri; Primum, quod hic fuisset actus praedecessorum mere facultativus, non aptus inducere prescriptionem, vel obligationem in futurum; Et secundo quod obstant Constitutiones Apostolicæ divertorum Summorum Pontificum, præsertim novissimæ Innocentii, & Alexandri, revocatorie quarumcumque exemptionum, & franchitiarum ex quocumque privilegio, vel consuetudine, quavis antiquissima, & immemorabili nisi in Camera iustificetur, illam ex causa verè onerosa concessam esse.

Utrumque fundamentum, pro Episcopo scribens, dicebam non subsistere, quatenus enim pertinet ad primum, ultra multas limitationes, quas pariter regula de actibus facultativis, illa præsertim recepta est favore Ecclesiæ, & causæ piæ, ut longissimi temporis observantia præscriptionem obligatoriam inducat, ut auctoritate Bartol. Innocentii, Abbatis, & aliorum, probat in terminis elemosynarum apud Peniam dec. 1135. nu. 2. cum seqq. ubi quod sufficiat observantia decennialis dec. 339. par. 5. rec. repetita post Marin. refol. 78. lib. 1. dec. 105. par. 9. 136. & 380. par. 11. Tribu enim potest ista consuetudo titulo elemosynæ, eodem modo, quo cum Patribus Capucinis, aliisque Religiosis pecuniarum usus incapabilibus exercetur.

Neque incongruum dicebam hunc elemosynæ titulum erga Episcopum, quamvis redditus habentem, quia dicitur Pater pauperum, ac redditus, quos in ejus necessarios usus non impendit, erogare debet in pauperum alimoniam, ita ut in effectu, quod Episcopo datur vel remittitur, pauperibus dari dicatur, quatenus tamen Episcopus suum munus, prout tenetur implet; Et verè in hoc motivo Camera non fagebat pedes, sed insistebat in secundo constitutionum revocatoriarum, ex quibus major pars fuit in voto contra Episcopum, contra quem pronuntiatum fuit, denegata etiam remissoria ad probandam immemorabilem, stante quod huc etiam per ultimam Constitutionem derogatur, quod aliquam administratione non præbit; Cùm enim in vigore allegari possit quicumque titulus de mundo melior, etiam ex contractu correlative, & causa verè onerosa, itat ex isto, non autem ex prescriptione, habens immemorabilem possidere dicatur, idcirco non videtur, quomodo stent simul, ut præter venientem conventio correlative, & quod tollatur hæc species prescriptionis, cujus vigore dicta conventio allegari potest.

Hæc tamen fundamentum meus intellectus, reflectendo etiam ad veritatem non acquiebat, quoniam constitutiones revocatorie loquuntur de exemptionibus à solutione vestigialium, dohanarum, collectarum, gabeliarum, & quorumlibet onerum cameralium, sub quorum nomine abique dubio non videtur istam mercedem portus literarum venire quoniam vestigialia, & onera sunt illa, quæ per subditos proprio Principi vel Civitati quamvis in viros solvantur, ex deductis per Gutierrez de Gabelis quest. 1. num. 12. Ganaverr. dec. 16. num. 23. itat etiam onera, quæ per exteros, & non subditos ob mercium introductionem ratione dohanæ seu portorii solvi solent, ab ipsis subditis, verè, & cum effectu solvi dicantur, ut habetur

hoc cod. tit. in Rom. Gabel. ferrin in Rom. dohanæ, disc. 63. & 67. & in aliis, hoc autem dici non potest in hujusmodi solutione, tum quia per totum Orbem Christianum Catholicum, etiam ubi Ecclesiastica immunitas est in omnimoda, & rigorosa observantia, per curiores à Principibus laicis deputatos, exiguuntur hujusmodi emolumenta, quod Ecclesiastici non supportarent, si esset vestigial vel collecta, seu aliud minus publicum; Tum etiam quia videmus in Urbe, curiores à diversis Principibus deputatos, exigere hujusmodi emolumenta per litteras, & rebus à quolibet Principatu respectivè erectis, quod utique omnino incongruum esset, si vestigialis speciem haberent, cùm illud, utpote de Regalibus, non nisi à proprio Principe in ejus ditione indicere, & exigi valeat.

Verè igitur dicebam, hanc esse mercedem laboris, seu vecturæ, ut observantia comprobatur, quia ubi major est distantia, majus est emolumentum proportionabiliter; Nil obstant, quod officium curforis dicatur de Regalibus, juxta plurimum sententiam, de qua Sanchez. cons. moral. lib. 2. cap. 1. dub. 38. n. 3. Larrea alleg. fiscal. 50. n. 14. Aponte dec. 28. n. 55. & 48. Rota dec. 338. n. 14. par. 11. recent. Atque hujusmodi officium dari in feudum habetur apud Bald. in proemio feudorum n. 48. ubi excitat questionem, an concedi possit claudo; Siquidem Regalia consistunt in concessione ipsius officii, consistentis in jure privato vehendi litteras, & res Principis, accessorie autem privatorum, sub eisdem Principis publico nomine, & publica fide.

Et sic jus Regale consistit in iure cursu publico, qui inventus fuit principaliter pro servitio Principis, & politico Republicæ gubernio, ut quoties aliquod repentinum accideret, mutatione eorum citissime quo vellet, Princeps Nuntium mittere possit, vel ita citius de Mundi rebus certiorari, ut egregie Alciat. super tribus libris Codicis, tit. de cursu publico lib. 12. tom. 2. fol. mibi 135. & cæteri apud Larream allegat. 50. n. 4. cum seqq. Transportatio autem litterarum, & rerum ad privatas personas spectantium, est quid accessorium per accidens, quia ille curio, qui pro servitio Principis currit, portat etiam litteras privatorum, eorum gratiam potius, & commoditatem, quam in onus & gravamen, cùm volens privatus mittere litteras de loco ad locum utique longè majoribus expensis, & periculis subiaceret.

Et quamvis ex hujusmodi officio, seu jure privato faciendi cursum, ob litterarum multipliciter, magna cursus resultet utilitas, de qua Princeps participare dicitur, Vel concedendo officium pro certo pretio unica vice soluto, ut alicubi præcatur, Vel sub certa diturna emolumentorum participatione, ut præcatur alibi; Non inde tamen resultat esse vestigial, sed potius speciem industrialis, ac utilitatem accidentaliter resultantem ab eo officio, quod principaliter pro publico bono deputatum fuit.

Ad quod comprobandum dabam exemplum de appallu nivis: Cum enim populorum commoditati, & saluti, experientia docuerit, nivis usum congruum, & proficuum esse, libertatem verò cujuslibet illam reponendi, & vendendi, eadem experientia probaverit incongruam, & publico bono præjudicalem; cum sepè accideret, ita debitas provisiones, vel necessarias conservationem pro integro tempore non fieri, seu pretia notabiliter alterari; Idcirco rationabiliter usus introductus jus privativum, quod scilicet alteri non liceret nivem colligere, & vendere, nisi ei, quem Princeps, vel Civitas deputaret, assumentem in se onus suo sumptu, & periculo pro integro tempore, sub certo uniformi, & inalterabili pretio populorum providere ex deductis per Ganaverr. dec. 16. quamvis aliis cultibus liberum esset illam colligere, ex deductis in hac materia nivis per Gizzarell. & add. dec. 34. Fontanell. dec. 150. Barbat. de div. fructuum cap. 17. num. 124. Rota in Tolletana nivis coram Celso inter suas dec. 114. alias dec. 116. par. 11. recent.

Pro hujusmodi onere seu officio assumendo Princeps vel Civitas, de suo antiquitus hujusmodi Officiali seu appaltatori hoc onus cum jure privato assumentem quandam subventionem dare solebat, unde inter onera publica id computabatur; Hodie autem, cum luxu nimium excreto, ac etiam quia in aliquibus regionibus experientia probavit id nimium salubritati conferre, magnus ac popularis iste usus effectus esset, Hinc sequitur esse, Principem, vel Civitatem notabile emolumentum ex isto appallu reportare, non inde tamen inferri potest, eementa nivem à dicto appaltatore, aliquid vestigial subire, quia revera id quod solvitur, est pretium materiz humano usui

præcisè non necessariae, ut sunt panis, vinum, caro, sal, & similia, quo casu monopolium seu jus privativum continere vestigial consistens in eo majori pretio accidentali, quoad ultra consuetum intrinsecum, & connaturale pretium ita augetur, ex deductis in Veliterna natura hoc eodem tit. disc. 61.

Et quamvis Ganaverr. A. dec. 16. dubitatum fuerit, an illud emolumentum, quod ex appallu nivis percipitur, dicendum sit vestigial de Regalibus pertinentibus ad Principem, nihilominus fundamenta, quæ ibi ex parte sibi deducebantur, non videntur relevancia, ut etiam exitus in eo casu comprobavit.

Prout in eisdem terminis appallus nivis, seu iuris prohibendi, quod in eo concedit Princeps vel Republica, Magretus in observationibus ad pragmatice Siciliæ longè post hæc scripta editus in preclud. quest. 7. nu. 21. referendum sequuntur contra Cardinalem de Torres Archiepiscopum Montis Regalis, volentem introducere nivem in Civitatem Panormitanam, id adnotare videtur, tanquam consequentiam propositionis per eum firmatæ, ibidem n. 15. quod quando statutum est rationale, & est generale, ac publicum respicit utilitatem, & est generale saltem vi directiva, quod reperit n. 18. & seqq. Atque ex nu. 23. cum pluribus seqq. inferre etiam ad provisiones circa Annonam, cum monopolio, seu jure privato, Nihilominus, pace docti amici, tales propositiones videntur parum probabiles, solumque id quod, laudabiliter quidem, per ecclesiasticos superiores tolerari circa hunc appallum nivis cum jure privato non dependet ex dicta ratione, sed ex altera publici boni, ac naturalis dictaminis ita exigentium, cum aliis privatis non potest, cum publico præjudicio, etiam ecclesiasticorum, dummodo tamen sit pretium adequatum materiz, habita ratione nedum expensarum, & incommodi, sed etiam periculi, tam circa materiz liquefactionem, quam pro illis annis, in quibus propè civitatem non ningeret, unde cum magno sumptu, & jactura oportet eam habere à longè, & vendere pro eodem uniformi pretio, itat non inret illud extrinsecum, seu accidentale pretium alteratum, sub quo implicitè vestigial inesse possit, ita per indirectum exigendum, ut agnoscat Magret. num. 37. & 40. cum seqq. tunc enim casus est extra dubitationem, quod ecclesiastica immunitas violaretur.

Ita pariter observabam exemplificari posse in Impressore Camerali principaliter deputato ad imprimendum Constitutiones Apostolicas, edicta, bannimenta & alia ad principatum spectantia cui conceditur ius privativum, tam circa præmissa, quam circa ediciones Rotæ, & alia forum concernentia in capitulis officio obtinendo, ad instar aliorum appalluum ex privato jure vendendi constitutiones, bannimenta, & alia hujusmodi, certam annuam pensionem pro hujusmodi officio obtinendo, ad instar aliorum appalluum ex privato jure vendendi constitutiones, bannimenta, & alia hujusmodi scripturis impressis emendis, dicitur vestigial, vel species gabelle, nisi quous accedere notabilis alteratio, irat caderet contra difinictio utriusque pretii naturalis, & accidentalis, vel intrinseci, & extrinseci, ut cadit in sale, & similibus.

Credebant aliqui ex iudicibus, istud dicendum esse vestigial, moti ex verbis moderni Germani, Faust. in consilio pro Erario class. 4. ordinat. 262. & clas. 6. ordinat. 355. ubi loquendo de hujusmodi curfationum usu dicit per verba præcisa, quod non tantum summam utilitatem, præbent iter facientibus litterasque alicubi mitterentibus, sed etiam non parvum vestigial sicut inferunt. Veram hæc videbatur fatidivè difficultas, ex eo quod hujusmodi Doctor, grammaticus potius, quam legalis colloquendi in hærendo, accipit vestigial pro quacumque utilitate, seu quocumque emolumento, eo modo, quo Cicero dixit, quod parthenonia magnum vestigial est.

In terminis autem legalibus istud vocabulum, in stricta, & præcisa significatione, importat solum illam quotam, quæ Principi solvitur pro introductione mercium, juxta terminos text. in l. 7. & lat. tit. Cod. de Vestigial. largè autem, & improprie usurpatur pro omnibus gabelis, & publicis oneribus, sed non inde sequitur, quod conveniat cuicumque Principis vel Republicæ emolumento; Unde propterea edocemur in hac legali facultate, præsertim in foro, adhibendum esse elocutionem nostrorum majorum, & Præceptorum Accur. Bart. Bald. & similibus, non autem, inhærendum rigoribus grammaticis.

Aliqui magis solidè duas excitabant difficultates, unam, quod cum hujus Civitatis Episcopatum possederint aliqui Prælati, qui fuerunt Camerales, portum literarum ex privilegio gratuitum habentes, idcirco ex hujusmodi accidentali circumstantia poterit induci hæc observantia; Et alteram, quod cum officium sit de Regalibus Principis, cujus interesse esse magis vel minus lucrosam, non poterint ejusdem officii pro tempore possessores, vel appaltatores, in præjudicium Principis ignari, & non contentis, hujusmodi liberalitatem exercere, eodem modo, quo habemus de arrendatoribus, seu conductoribus decimarum, & similibus præstationum, non præjudicantibus locatorum, ex eo quod ab aliquibus decimas vel jura exigere negligant, Rota dec. 22. part. 10. recent. & 242. part. 11. & sæpius.

Ista mihi videbantur motiva legalia, præsertim secundum, quod fatebar magni ponderis, sed dicebam, quod posito, ut casus non comprehenderetur sub constitutionibus revocatoris tollentibus etiam immemorabilem, illoque remanente in terminis juris communis, utrumque obiectum sublatum remaneret ad immemorabilem, cuius natura est non dari principium; Unde quoad primum motivum, Aut de hoc principio constabat, & improbabilis reddebatur immemorabilis, Aut non constabat, & motivum cessabat ex facto; Et quoad secundum, Aut Episcopus cum suis requisitis bene probaret immemorabilem, aut non, si non probaret, profitebar ex hoc motivo dare manus, & si probaret, allegari poterat quicumque titulus melior de mundo, etiam contractus correlative, cum ipso Principe, eum ille sit præcipuus ac peculiaris immemorabilis effectus; Ideoque reflectendo ad veritatem, solum egavamen consistere videbatur in denegatione facultatis probandi, quodque factis probationibus de his videndum esset.

ANNOT. AD DISC. XLVI.

Cum plur. seqq.

SUMMARIIUM.

- 1 De vestigialibus in genere, & quæ sub eorum nomine veniant.
- 2 De impositione vestigialium, & de regalibus.
- 3 De exemptionibus, & franchitiis.
- 4 De modo collectandi.
- 5 De defalcibus.

EX hoc discursu usque ad 104. inclusive, agitur de materia Vestigialium, sub quorum genere, juxta communem præciturum usum loquendi, veniunt non solum ea, quæ proprie sunt vestigialia, sub nomine Dohanæ, vulgo explicari solita, sed etiam Gabelle, Collectæ, Datia, contributiones, & similia onera publica, super quibus, pro lent. Primum praxi, tres controversiarum species cadere solent. Primum nempe, super facultate incidendi hujusmodi onera, cum regulariter id sit de Regalibus, ut advertitur in de fundo disc. 63. & 64. & alibi; ideoque, neque per rùm desuper certa regula generalis, ubique applicabilis statui non potest, ob diversas Regionum, & Principatum leges, vel consuetudines; Secundò super exemptionibus, & franchitiis, præsertim Ecclesiasticorum, & aliorum, & de his ultra deducta in supra allegatis discursibus hoc tit. agitur in Miscellan. Ecclesiasticæ. lib. 14. disc. 2. cum pluribus sequentibus, ubi reassumentur pene universa materia Immunitatis realis, ideoque ibi videri poterit, cum recentenur etiam deducta in hoc titulo; Et tertio super modo collectandis, vel exigendis hæc onera, atque pariter in hoc certa regula statui non potest, cùm totum pendeat ex singularum caluum particularibus circumstantiis.

Reliqua vero in his discursibus contenta super defalcibus, quæ per Appaltatores vestigialium, & gabelarum peti solent, & de quo etiam agitur infra disc. 159. percutiunt potius materiam locutionis, & conductionis, in cuius peculiaris sede, seu litulo, de hoc quoque agitur.

Super iis autem, quæ habentur in hoc disc. 26. num. 2. super actibus facultativis favore piæ causæ, habetur infra sub tit. de Decimis, Oblationibus, & Elemosynis.

SABINEN. EXEMPTIONIS, PRO COMMUNITATE ARCIS SEU ROCCHÆ ANTIQUÆ, CUM CAMERA

Causa decisiva per Camera contra Communitatem.

De constitutionibus Apostolicis exemptionum, & franchiciarum revocatoriarum. Quando obstat, nec ne. An, & quando productio tituli exemptionis obstat præscriptioni immemorabili, illamque cessare faciat tanquam ex apparente initio.

Exemptionis privilegium ab oneribus, quando dicitur ex causa meritoria & onerosa, itaut non cadat sub generali revocatione. Etiam exemptio suffragetur pro oneribus impositis ex magna necessitate. Verbum fodrum quid significet.

SUMMARIUM.

- 1 F Alti series. De veritate consuetudinis immemorabilis ut allegari possit quicumque titulus de mundo melior. 2 Negativa solutionis gabellarum probatur ex inspectione librorum. 3 Requiruntur immemorabilis est, ut non costet de initio. 4 Quando productio tituli operetur restrictionem, ac excludat contrariam immemorabilem. 5 De qua mala fide intelligitur jus Canonicum impediens præscriptionem. 6 Quando privilegium, & immemorabilis sint comparabilia. 7 Consuetudo stare potest pro interpretatione privilegii, vel contra. 8 Possit etiam consuetudo operari in eo, quod non continetur in privilegio. 9 An, & quando ad effectum præscribendi exemptionem a gabellis requiratur scientia Principis. 10 Scientia officialium sufficit. 11 Quid significet fodrum seu fodrum. 12 Exemptio a gabellis non suffragatur pro illis que imponuntur pro casibus extraordinariis postea belli. 13 Quod declaratur. 14 A constitutionibus revocatoriarum exemptionum etiam de jure intelligitur excepta exemptio ex causa onerosa. 15 Quando dicitur causa onerosa.

DISC. XLVII.

Castellum dirutum Arcis seu Rocchæ antiquæ nuncupatum, Nicolaus Secundus quibusdam ad reedificandum concessit, cum solo onere ipsius & successoribus juncto, solvendi Romanis Pontificibus, juxta eorum possibilitatem, quoddam tributum, ac præstandi seu faciendi fodrum, cum promissione in reliquis liberationis & exemptionis à quacunque molestia, quod privilegium confirmatum fuit à duobus Alexandris III. & IV. Gregorio XI. Innocentio IV. Urbano VI. Bonifacio VIII. Pio V. Gregorio XIII. Atque observantia dedit, quod ab ipso initio reedificationis usque ad Pontificatum Innocentii X. istud Castellum reputatum semper fuit exemptum ab oneribus Cameralibus, aliisque gabellis, & impositionibus.

Cum autem circa finem Pontificatus Urbani VIII. ob belli necessitates, impositæ fuissent gabellæ, ita nuncupatus, juli macinatus, & quæterni carnis, Innocentius verò successores, amplio rem Constitutionem edidisset revocatoriam quarumcumque franchiciarum, & exemptionum, illis exceptis, quas ex causa verè onerosa justificarentur in Camera concessas fuisse; Hinc proinde dicitur gabellarum Appaltator molestare cepit istam Communitatem, cujus imprudens procurator, ad molestias evitandas, dictum originale privilegium cum præarratis confirmationibus produxit; Unde assumpta disputatione in Camera, Ego & cæteri pro Communitate scribentes, agnoscentes privilegii fundamentum satis debile, vel ob superventas constitutiones revocatorias, Pauli V. & Urbani VIII. & dictam amplio rem Innocentii, vel quod privilegium non haberet verba tam ampla, quod apertum esset importare exemptionem à gabellis, quas ob insolitas, & urgentes Sedis Apostolicæ necessitates imponi contingeret, Oportum credidimus recurrere ad probationem immemorabilis per dictas constitutiones prælatæ, & cujus principalis operatio est, tribuendi facultatem allegandi quicumque

titulum de mundo meliorem, etiam contra dictas, & cause onerosas, & correptivæ juxta glof. finalem in cap. 1. in aliquibus versis. quia Clerici de Decimis, & in cap. super quibusdam, §. præterea de verbis significatis, ac firmant communiter scribentes, de quibus Roland. conf. 66. nu. 4. lib. 2. Menoch. lib. 3. præsumpt. 131. n. 44. Buratt. decis. 673. in fin. & cæteri latè deduci d. decis. 101. par. 10. recent. Dilectio consuetudinis probatio, vel magnus furus pro remissoria etiam in executivis concedenda, deducatur ex inspectione librorum super exactationibus onerum, & gabellarum, ex quibus probari exemptionem, seu solutionis negativam, eo ipso quod in eis non reperitur scriptum firmant Bart. in l. 1. C. de exact. tribut. lib. 10. & cæteri collecti per Fabium de Anna conf. 59. n. 56. Capyc. Latr. conf. 68. n. 10.

Verum se acriter opposuerunt Camerales concessionis dictæ remissoriæ, ratione irrelevantiæ sui improbabilitatis, quasi quod per productionem privilegii, Communitas se resistit illi titulum, ac docuerit de initio, ex quo cessat immemorabilis, cujus præcipuum requisitum est, initi negativum, sive incertitudo ex cumulatis per add. ad decis. 14. part. 3. recent. n. 52. & segg. Beneventana jurisdictionis 13. Maii 1652. coram Zarata sæpius confirmata, ubi latè de ista conclusione regulariter vera, & recepta.

Assumpta proinde fuit disputatio super hoc puncto, An scilicet didorum privilegiorum productio obstat immemorabili, eique effectus, & operationes tolleret. In qua disputatione dicebam scribens pro Communitate, conclusionem ut tituli productio importare dicitur restrictionem ad illum utpotè meliorem, ac inducere præsumptionem exclusivam alterius validioris, qui vigore immemorabilis allegari potest, non ita simpliciter, & absolute procedere, sed multa defensoria requisita ad effectum ut illa procedat, inter quæ illud est præcipuum, quod productio facta sit ab ipiomet principali, sive à procuratore cum specialis mandato ad illam faciendam, ex ea potissima ratione, quod non potest plus operari voluntaria quam expressum, unde quemadmodum expressa voluntaria confessio procuratoris ad litem generaliter deputati non præjudicat principali, ita minus tacita ex productione resultans, ut in specie advertebat Rota apud Gregor. decis. 467. nu. 11. Buratt. decis. 294. num. fin. decis. 44. part. 10. recent. num. 9. in quibus concordantes.

Adversus hoc motivum respondebant Camerales, satis consistere de mandato speciali ad producendum ex qualitate scripturarum, quæ tanquam originales non porerunt aliunde haberi per procuratorem, quam ab ipso principali, ut in specie apud Gregor. & add. decis. 331. num. 12. Add. ad Buratt. decis. 294. Replicabam tamen non negari penes Communitatem adesse ista privilegia, data procuratori ad propriam instructionem, sive etiam ad effectum illa ostendendi Superioribus, ad probandum qualitatem hujus Castellalis diruti, & per incolas reedificatis, aliaque proficua, & oportuna in eis contenta deducendi, non autem ad illa producendum tanquam titulum restrictum, & meliorem, alterius validioris exclusivum, cum jure probari non videatur, ut per traditionem scripturarum, & jurtum per principalem factam ejus procuratoris vel sapientis, ut meliora eligat & consulat, resultare dicitur mandatum speciale ad faciendum illorum productionem, ex qua effectus aded præjudicialis resultet, præsertim cum agatur de Communitate, cujus Administratores, qui hujusmodi scripturas procuratori dederunt, non possunt ita corpori administrato præjudicare ac animam declarare, sicut quilibet privatus, qui sit in causa principalis potest in ejus præjudicium facere, Unde præterea dicebam, auctoritates de privato, & principali colligantur in proposito loquentes, non de facili applicandas esse hujusmodi corporum politicorum Administratores, qui non principales, sed procuratores potius censendi sunt.

Præterea tunc tituli productio, quamvis ab ipso principali facta, immemorabilem excludit, quando titulus est apertè vitiosus, peccans in forma, vel in potestate, quia nempe sit concessio spiritalium facta per laicum, cum similibus, juxta casum text. in cap. Dudum de Decimis, à quo dicta conclusio trahit originem, ut advertebat Bal. de præscriptionibus 2. part. 3. part. principalis quæst. 3. nu. 23. bene Lanar. conf. 94. nu. 3. Capoblane. de Baronibus tom. 1. pragmat. 11. nu. 148. Atque de tituli infectione seu vitio consistere debet, per probationes veras & certas, non autem dubias vel præsumptas, ne deur præsumptio præsumptionis, ut advertebat Capoblane. eod. tract. tom. 2. cap. 7. n. 6.

Ideo enim titulus infectus, & vitiosus excludit præscri-

ptionem, quia ejus scientia, & retentio juxta conf. 96. Geminiani inducit malam fidem, qua concurrente, nunquam ex juri dispositione canonici datur præscriptio, juxta notum text. in cap. fin. de præscript. cujus tamen dispositio procedit in mala fide vera, & positiva, non autem in facta, & præsumpta, in qua juri civilis dispositionem immutatam non esse, firmant alii allegatis Covar. in cap. possessor part. 2. §. 8. nu. 3. & cæteri per Rotam decis. 270. nu. 10. part. 6. recent. ubi quod respectu mala fidei præsumptæ nulla est differentia inter jus civile, & canonicum, quæ infectio in proposito prætendi non poterat, cum ageretur de privilegio concessio per legitimum Pontificem, de cujus potestate non est dubitandum, Accedentibus præsertim aded justa causa, & tot successores Pontificum spatio annorum 500. & ultra, expressis, vel tacitis approbationibus, & cujus privilegii tenor observatæ exemptioni generali non advertebat, unde motivum infectionis, ex eodem titulo resultans, omnino cessare videbatur.

Ita dicebam, tunc dictam conclusionem procedere in præjudicium confuendinis seu præscriptionis immemorabilis, quando privilegium, & præscriptio ad invicem non compatiuntur sed pugnant, itaut, dato privilegio seu alio titulo, impossibile sit dare præscriptionem, secus autem accedente utriusque tituli incompatibilitate, quia nempe præcedente immunitate ex immemorabilis resultante, obtentum etiam postea fuerit privilegium, quod obtineri potuit ad majorem corroborationem, & firmitatem, non exclusio priori jure per immemorabilem jam quæsitum; Sive etiam quod post privilegium, alter titulus ex causa onerosa allegatur, post lapsum centenariæ vel immemorabilis allegabilis, nisi constet in hoc centenariæ vel immemorabilis temporis intervallo, vigore primi tituli seu privilegii, & non alijs possessum fuisse, cum non sit prohibita titulorum multiplicatio, atque concursus privilegii & præscriptionis, quoties possunt stare simul, ut ex mente textus in c. auditis de præscriptionibus, & glof. in cap. nullus de regulis juris in 6. Abbas in c. Abbate n. 22. de verborum significatione, & cæteri, de quibus optime in materia Lanar. d. conf. 94. n. 1. & segg. Capyc. Latr. consil. 2. n. 23. & plenè ac magistraliter Rot. decis. 218. n. 7. & segg. par. 6. recent. dec. 29. part. 7. & d. decis. 101. part. 10. recent. & in aliis.

Immemorabilis enim, etiam posterior sit privilegio (ut in præsertim erat, cum privilegium natum sit in ipso initio renascentis Oppidi seu Castellri concurrere potest cum privilegio ad plures effectus, præcipue ad illius confirmationem, nam si illud infringi posset, remaneret præscriptio Abbas in cap. Abbate nu. 12. Sive ad interpretationem, vel ampliationem, quod scilicet si privilegium est dubium, illud interpretationem recipiat ab antiquissimis, & immemorabilis temporis consuetudine, & observantia ut generaliter idem Abbas ubi supra, Bur. in c. si diligenti in fin. de præscriptionibus, & cæteri communiter in c. cum dilectus de consuetudine, & observat. Rot. d. decis. 228. n. 17. part. 6. & in his terminis specialibus, Bart. conf. 59. n. 6. Franc. decis. 56. n. 6. & 10. Capyc. Latr. consil. 2. n. 15. & 16. conf. 48. n. 4. Unde cum privilegium Nicolai, litteraliter, & explicitè non continet exemptionem à gabellis, & oneribus Cameralibus (tunc tu probabilis est ignotis) sed dicat, quod hujus Castellri habitatores ab omni impositione quieti, & ab omni molestia securi erunt, de quibus verbis tanquam æquivoce, dubitari poterit, an intelligatur de molestiis illicitis, & de facto, vel de illis licitis, quæ nomine Principis, in onerum, & gabellarum exactatione tribuntur, idcirco rectè intrare potest præscriptio concedens, id quod privilegium non tribuit, seu verius declarans ac interpretans privilegium dubium.

Aliud enim est agere de præscriptione ejus, quod in privilegio continetur, aliud verò de præscriptione illius pluris quod in privilegio non continetur, in primo enim casu facultas intrat contraria conclusio, secus autem in secundo, quod à privilegio non conceditur, per præscriptionem fuerit acquiritum, ut bene Lana. conf. 94. n. 5.

Replicam Camerales, hujusmodi præscriptionem Cameræ juribus præjudiciali, induci non potuisse, sine Præcipiente, sine qua, ejus tactus consensus vel approbatio dari non potest; Sed facilis erat responsio, siquidem id rectè procedit in ordinaria præscriptione 30. vel 40. annorum, secus autem in centenaria, vel immemorabili, quæ inter alios effectus, illum operatur, ut Principis scientia non requiritur, vel eam præsumere faciant Heren. in c. 1. §. Præterea de prohibita feud. alienar. per Feder. Capoblane. d.

pragmat. 1. de Baronibus n. 220. & in terminis præscribendi pedagia Balb. de præscriptionibus 2. part. 3. part. qu. 6. n. 22. quia dato hujusmodi temporis intervallo, inexcusabilis est falem scientia officialium, ex qua illa eisdem Principis resultat, ut in terminis, post Gutierrez & alios, Francus dec. 56. num. 10. in fin.

Obiciebatur etiam ex parte Cameralium, de incompatibilitate inter privilegium, & præscriptionem, quasi quod in eodem privilegio expressè demandaretur onerum solutio, dum in eo dicebatur quod futuri hujus Castellri incolæ facere debent fodrum, sub quo vocabulo quæcumque onera, & gabellas contineri dicebant; Sed pariter satis facilis erat responsio, hoc enim fodri, seu fodri vocabulum, in jure communi, atq; apud antiquos linguæ latinæ professores ignotum, ex barbara Longobardorum loquutione originaliter habetur in cap. sententiæ versis. nobis autem intrantibus Lombardiam, de pace Constantiæ, illudque juxta eisdem textus intellectum passim usurpantur pro annona militari, seu pro ea frumenti aliarumque frugum præstatione, quæ populus Imperatori seu Regi Italiani intrantibus solvebatur, ut ex Sigonio, & aliis Calvin. in lexicon verbo fodrum, & Laurentium in Analisa Onomastica verbo fodrum, quod etiam ex nostris probare videtur Cravet. conf. 294. in principio, ubi agit de concordia inter duas Communitates super exemptione à collectis, & oneribus ordinariis, & extraordinariis per verba satis generalia importantia quarumcumque gabellarum, & onerum speciem, quibus deinde additur etiam conventio super exemptione à contribuendo pro fodro annuo debito Domino loci, & sic illud vocabulum capitur pro certa annuali præstatione determinato tempore faciendi, ut quid distinctum ab oneribus, collectis & gabellis; Et nihilominus dicebam sufficere, quod hujusmodi vocabulum per necessè non importet alia onera, ut vel deferendum sit observantia tanquam interpreti, vel tollatur incompatibilitas, seu mala fides positiva resultans ex scientia, & retentione privilegii expressè continentis contrarium ejus, quod præscribi prætendebatur, juxta d. consil. Geminian. 96. cum mala fides debeat esse vera ut supra.

Demum obiciebatur quod exemptionis privilegium generaliter concessum, intelligendum esset de gabellis, & muneribus ordinariis, non autem de extraordinariis, quæ præsertim ex causa belli, vel simili urgente, & insolita imponuntur ad notata per DD. in l. fin. 100. §. 1. ff. de legatis 1. sed in hoc repetebatur principium circa immemorabilem, ista enim data, cum allegari possit quicumque titulus de mundo melior, & alleganti bene visus, idcirco rectè poterat dici, quod sub conventione correptivæ etiam de hac onerum specie actum esset.

Accedente etiam observantia, dum ex chronicis docemur, Sedem Apostolicam circa temporalia fuisse retroactis temporibus in longè majoribus angustiis, & nihilominus nunquam istam Communitatem gravatam fuisse ad solutionem onerum, ex bellorum, vel aliorum urgentium necessitatum causa impositorum, Considerando potissimè calamitosa tempora Alexandri III. qui tamen hujus Communitatis privilegia approbavit; Ac etiam quia conclusio de exemptione non suffragans in casu magno, & insolita necessitatis, procedit, ubi aliis imminenti necessitati consulti non potest, ut aliis allegatis Burat. dec. 391. n. 9.

Subjungebam etiam ex parte Communitatis, quod ubi immemorabilis cessaret, atque cum solis privilegii procedendum esset, capiendum solum præscriptionem tanquam eorumdem privilegiorum observantiam, & interpretationem, adhuc revocatorias constitutiones non obstant, stante causa onerosa, quæ in eisdem constitutionibus litteraliter excipiunt, ac etiam de jure excepta intelligitur, Cuius controvers. 154. num. 17. Rota in d. decis. 101. part. 10. recent. nu. 30. & in terminis privilegii exemptionis gabellarum, Otthobon. dec. 229. num. 19.

Causa onerosa videbatur certa ob reedificationem Oppidi seu Castellri jam diruti per incolas sub hac lege, cum sumptu & incommodo, tanquam ex contractu reedificati, cum aliis non reedificasset, Unde locus, quem tanquam dirutum Sede Apostolica amplius non habebat, ita ab istis acquisivit, ideoque dicitur causa merè onerosa, & correptiva, ut in his terminis Bart. conf. 59. Arctin. conf. 125. nu. 10. cum segg. Decian. conf. 2. n. 8. lib. 1. Quod in simili habemus de jure patronatus, quod ita ex causa onerosa acquiri dicitur per novam Ecclesiæ constructionem, ac per antiquè penitus dirutæ reedificationem ad nonat. in c. 3. de jure patr. & in sua materia sub tit. de jur. patr.

His non obstantibus denegata fuit remissoria, præsupponen-

ponendo inmemorabilem esse improbabilem, stante initio Privilegii producti, ad quod proinde ut meliorem titulum, producendum se restrinxisse iudicatum fuit, illudque cadere sub Constitutionibus revocatoriis; Quælibet verò fuerint fundamenta, est incertum, cum Tribunal Camera non soleat de suis resolutionibus publicas rationes reddere, ut ex laudabili stylo facit Rota; Vix fuit tamen satis rigorosa resolutio, violando immunitatem, quæ potius nativa, quam dativa dici poterat, dum ab initio ipsius renascentis Oppidi orta fuit, ac spatio annorum 500. & ultra, cum approbatione tot Pontificum observata, præsertim cum contineret satis modicum Camera levamen, maxima verò viderentur quoad ipsos incolas ob loci paupertatem; Omnis autem ulterioris defensionis spes deinde cessavit ob superventam aliam constitutionem revocatoriam Alexandri, per quam etiam inmemorabilis fuit sublata.

ANNOT. AD DISC. XLVIII.

DE operatione, & effectibus centenariæ possessionis, & an, & quando illi obstat initium victiosum, quod resultat ex productione tituli, ad quem tanquam meliorem, possessor se restrinxisse censetur, videnda sunt de ducta sub tit. de Alien. & contrah. prohib. disc. 3.

Et circa consuetudines revocatorias franchitiarum, & exemptionum, illis exceptis, quæ concessæ fuerint ex causa onerosa, & contracta respectivo, conferunt, quæ habentur sub titulo de feudis disc. 63. ubi de illis, vel oneribus, quæ sub istis Constitutionibus non cadunt.

**SPOLETANA ONERUM,
PRO HEREDITATE JOANNIS DE CUPPIS,
CUM COMMUNITATE MONTIS FALCHI.**

Casus disputatus in Congregat. ione boni Regiminis, pendet in Rota.

An Ratiocinators Camera gaudeant exemptionibus Cameralium ab oneribus, & gabellis, Et de materia præscriptionis à gabellis, & oneribus decursis quomodo, & per quantum tempus inducatur.

SUMMARIUM.

1. Adis series.
2. Ratiocinators Camera seu Computista sunt familiares Papæ, ac exempti ab oneribus, & gabellis.
3. Possessio exemptionis per 30. annos illam inducit in futurum.
4. An ista conclusio procedat in statu Ecclesiastico, & de ratione dubitandi.
5. De quinquennali præscriptione gabellarum quando procedat.
6. Onera Cameralia dicuntur species decime solvendæ Principi ex fructibus bonorum.
7. Bona vel non mala fidei scilicet excusati à fructibus consumptis ita à gabellis, & oneribus non solentis.
8. Idem in decimis spiritualibus.
9. De ratione ob quam bona fides excusat ab oneribus præteritis.

DISC. XLVIII.

Olim Pompilius de Cuppis, & successivè Joannes ejus filius, per multos annos usque ad obitum, laudabiliter obtinuerunt officium Ratiocinatoris Camera Apostolicæ vulgò Computista nuncupatum, cum brevibus Apostolicis eorum deputations, per quæ conceduntur consulta privilegia, emolumenta, immunitates, & exemptiones, Unde cum ex constitutionibus Apostolicis, Officiales Cameralis exempti essent à quibuscunque vectigalibus, gabellis, & oneribus, etiam Cameralibus, idcirco præfati de Cuppis, utpote sub Cameralium genere venientes, dicta franchitia potius sunt in omnibus, etiam in Urbe, & in dohana, quæ omnium rigorosis exigitur, & præsertim à contributione onerum Cameralium, aliis debitorum Communitati Montis Falchi, pro bonis stabilibus in eo territorio possessis.

Defuncto Joanne, filius minoribus, & pupillis superstitibus, dicta Communitas istos pulsavit in Congregatione boni regiminis ad solutionem onerum pro toto tempore decursio, etiam viventibus dictis Pompilio, & Joanne, quos prætendebatur non esse exemptos, neque venire sub nomine, & genere Cameralium, stante constitutione 28. Urbani VIII. revocatoria omnium franchitiarum, & exem-

tionum, excepta illa Cameralium sedentium, sub quibus dicebatur non venire Ratiocinators dictam qualitatem sedendi in Camera non habentes, & cum hoc fundamento, non attentis inferiori deducendis, Congregatio processit ad condemnationem, Unde habitus fuit recursus ad Signaturam gratiæ, quæ gustato gravamine commisit causam in Rota, ubi pendet absque prosecutione, ita ut silentium foret, reorum victoriæ æquipollens.

Quatenus autem ex parte Communitatis actricis prosecutionum iudicium, cum sensu etiam veritatis, credendam omnino contrarium esse resolvendum, ex solo motivo facti, competentia scilicet franchitiarum Ratiocinatoribus, dicta constitutione non obstante; Licet enim Ratiocinators non sedeant in Camera unde factis probabiliter dubitari posset, an venissent sub dicta exceptioe Cameralium, Attamen eadem constitutio exceptioe etiam Papæ familiares, & commensales, quales dicendi sunt Ratiocinators, qui ad instar familiarium, & commensalium Palatii Apostolici in rotulo descripti sunt, habentes, non solum portiones panis & vini, sed etiam pecuniam pro ferulis, aliisque ad mensam necessariis, unde non videtur dubitandum de vera familiaritate, concurrentibus omnibus ejus requisitis, de quibus non femel habetur occasio reservationum sub tit. de Beneficiis.

Ceterum, circumscripto etiam isto motivo, atque admisso quod de stricto jure Ratiocinatoribus utpote in Camera non sedentibus dictum franchitiarum privilegium non competeret, adhuc tamen pro Cuppis scribens dicebam, antiquam, & continuatam contrariam observantiam, etiam Urbis, absque dubio causasse in suprascriptis Pompilio, & Joanne justam credulitatem, quod tanquam Officiales Camerales essent exempti, unde propterea fuerint in bona fide, qua posita, & concurrente possessione annorum 30. & ultra, sequitur non posse amplius molestari, quia possessio exemptionis per spatium 30. annorum inducit illius præscriptionem, non solum de præterito sed etiam de futuro, ita ut bona, quæ per tantum tempus exempta fuerint remaneant de jure perpetuò talia, ex deductis per Eugen. conf. 92. n. 25. & seqq. vol. 1. Surd. conf. 234. n. 10. Gopyc. Latr. consult. 68. n. 4. & seqq. Farinac. q. 173. n. 101.

Et licet hæc juris propositio in Statu Ecclesiastico suas graves patiat difficultates, eamque dicta Congregatio non admittat, ob lecerum irritans contentum in Constitutionibus Apostolicis exemptionum revocatoriis Pauli V. & successorum, per quod incipitur quæcumque contraria possessio, Nihilominus recipiendum esse dicebam pro impedienda libertate bonorum in futurum, pro quo tempore Communitas pro oneribus Cameralibus habere dicitur jus reale successivum, secus autem ad inducendam liberationem personæ pro tempore decursio, ad quem effectum, etiam solum lapsum quinquennii sufficere, cessante dolo, firmant text. in l. 2. C. de publicanis ubi DD. de quibus Gutier. de gabellis q. 19. n. 4. Ferrer. eod. tract. n. 253. Farinac. d. qu. 173. n. 49. de qua tamen quinquennali præscriptione quomodo, & quando procedat particulariter habetur in Romana fraudatæ gabellæ hoc eod. tit. disc. 69.

Verum neque videbatur opus esse immorari in lapsu temporis, & in beneficio formalis præscriptionis, cum hæc procedant, ubi agitur de præscriptione juris clari, & in casu quo non dubitet onera solvenda esse, secus autem ubi observantia deducitur tanquam interpretativa potius quam præscriptiva, quia tunc sufficit ita quandoque servatum esse, iuxta distinctionem receptissimam, & in foro quotidianam.

Propterea cum ex præmissis negari non possent dictos 6 Pompilium, & Joannem fuisse in bona, vel saltem non in mala fide, id sufficere dicebam ad effectum; de quo agebatur; Hujusmodi enim onera Cameralia utpote per æs, & libram ex bonorum fructibus tributanda, continent in effectu quandam decimæ, seu tripartiti speciem, quæ Principi debetur ex bonorum fructibus, adinstar decimæ spiritualis ad text. in l. unica, C. de annoni, Bart. in leg. interdum, §. quæties, ff. de publicanis, & ceteri apud Surd. conf. 146. n. 6. Guttier. de gabellis q. 1. & habetur in præcedentibus, & sequentibus hoc tit. pluries deductum, ita ut ex octo, vel decem uncis, seu portionibus fructuum, quos bona producant, unam per æquipollens capere dicatur Princeps, reliquæ remaneant penes dominum, qui ubi sic ad hujusmodi onera teneri, in mala fide dicitur, integros fructus percipiendo, & consumando eam percipiat portionem, in effectu non suam, ac propterea, consumptione non obstante, remanet debitor, per quinquennium

nii lapsum non excusabilis, cum dicta conclusio de quinquennio procedat in diversis specie gabellarum diversam habentium rationem, ut infra in dicta Romana fraudatæ gabellæ disc. 69.

Secus autem ubi bona fide, vel cum non mala diftos fructus consumpsit in currentes, & quotidianos usus, ita ut ex eis non sit effectus locupletior, ut in præfenti, quia si non dominus percipiens fructus ex re aliena, quam bona fide, non mala creditur suam, urgeri non potest ad restitutionem consumptorum ex deductis per Gregor. & Adde. disc. 74. Baratt. & Ad. dec. 184. & alios passim, multò minus ille, qui verè est dominus, & consumpsit fructus rei suæ, non facta detractione quotæ destinatæ publicis oneribus, à quibus bona fide credebat se esse exemptum.

Quod in dies habemus in praxi in materia decimarum non solumarum per Regulares, vel alios præcedentes vigore privilegiorum, seu præscriptionis se exemptos, quia licet ad instantiam Curati, vel Episcopi declaratum sit, privilegium vel præscriptionem non suffragari, ut non femel habetur in sua materia sub tit. de decimis, nunquam tamen auditum est, sequatur esse condemnationem, nisi à die motæ litis, seu alterius actus æquipollentis, ex quo mala fides inducta sit, ideoque non verlabimur in terminis præscriptionis onerum, & gabellarum, quæ alijs certitudinaliter deberentur.

Atque ultra juris regulares, id ad sensum probari dicebam & humana ratio, quia habens mille in redditu, si scit, ex istis solvere debere 100. Principi pro publicis oneribus, ideoque sibi solo 900. expendibilia in suos usus manere, curat se restringere, ac vivere eo modo, cum quo redditus sibi remanentes sufficiant; Et converso autem credens integra mille esse ad ejus liberam dispositionem, aliquantulum lautius vivit, ac aliquas facit expensas, aliàs non facturus, Unde iniquum esset, quod Communitate acquiescente, post longissimi temporis intervallum, cogi debeat, qui in bona fide veratus est, solvere una vice cum maximo incommodo ea onera, quæ aliis singulis annis minutatim absque incommodo solvissent, quod utriusque omnino est irritabile.

**FERRARIEN. GABELLÆ CONTRACTUUM,
PRO FRANCISCO RIBALDESIO
APPALATORE,
CUM MARCHIONE MIROLO.**

Casus decisus per Cameram pro Mirolò.

De Constitutione Urbani VIII. revocatoria exemptionum, An & quando comprehendat gabellarum moderationes jam concessas. Et alia que non usu gratie, seu privilegii. Et quando contractus dicatur venditionis, vel permutationis, ad effectum gabellæ.

SUMMARIUM.

1. Casus reversus.
2. Quando concessio in emphyteusm dicatur potius venditio.
3. Contractus regulatur à denominatione partium.
4. Potius attendi debet substantia voluntatis quam verba.
5. Et ideo dicitur venditio, si talis est substantia, licet dicatur permutatio.
6. Quando dicatur potius permutatio quam venditio.
7. De Constitutione Urbani VIII. revocatoria exemptionum, cujusque intelligenda.
8. Gabella quando dicatur extinda.
9. De regula revocatoria unionum.
10. Lex nova, an & quando capiat præterita.
11. Voluntati Papæ dejuritur ex usu, seu stylo datariæ.
12. Reformatio gabellæ, an importet novam impositionem.
13. Observantia in materia gabellarum est deferendum.
14. Quando decretum irritans impediatur non usum.
15. Particulares non possunt præjudicare Communitati, & an exemptus solvendæ gabellam sibi præjudicet.
16. Privilegia quando amittantur per non usum.

DISC. XLIX.

Cum in Civitate Ferrariæ ex antiquis statutis, pro quibuscunque contractibus quedam gabella solvi debebat, ut occasione illius solvendæ ex venditione locorum Montium habetur supra in alia Ferrarien. hoc tit. disc. 42. Greg. XV. de anno 1622. eadem Civitate supplicante,

concessit Indultum, ut pro contractibus permutationum, hujusmodi gabella solvi non deberet pro eo bonorum valore, quæ invicem permutantur, sed solum pro ea rata, quæ in pecunia vel merce refunditur pro rerum permutatarum adæquatione, ita tamen quod hujusmodi gratia prædicari non deberet, neque effectum sortiri durante appatu tunc currente, duraturo usque ad ann. 1628. Cum autem de anno 1624. per Urbanum VIII. edita fuerit Constitutio 28. revocatoria quorumcumque privilegiorum, & gratiarum Camera præjudicialium super exemptionibus ab oneribus, & gabellis, atque quadriennio post appaltatorum tunc existens, exactionem juxta antiquum Morem continuaverit, hinc etiam per successores appaltatores, absque eo quod pro parte Civitatis de dicto Brevi Gregorii opponeretur, in eadem exactione continuatum fuit, Cumque Marchio Mirolas plures inierit permutationum contractus, quorum uno, obtento ab altero contrahente conspicuo palatio, dedit quedam bona longè minoris valoris, ad ejus adæquationem refusi pecunias, & merces, & in altero dedit quedam bona sub titulo emphyteusis cum passo francandi pro certo pretio ab initio constituto, ad rationem tot pro centenario, Appaltator autem cum congeret ad integræ gabellæ solutionem, ipseque prætereret ad eam non teneri nisi ad formam dicti privilegii Gregorii XV. pro solo pretio refuso in pecunia, seu mercibus.

Hinc introducta lite, prius coram Camerario, deinde per appellationem in Camera, in utroque Tribunali decisum fuit contra appaltatorem, non deberi scilicet gabellam, nisi juxta modum in dicto Gregoriano privilegio præscriptum; Et quia per Cameram eui non solent decisiones, in quibus resolutionis ratio reddatur, incertum est, quibus fundamentis innixa sit decisio, quæ tamen mihi pro Appaltatore scribenti, etiam ad veritatem, seclusa clientis affectione reflectenti, non omnino satisfecit.

Dicebam enim, quod admisso etiam ex abundantia dicto privilegio Gregorii, adhuc tamen non eram in casu permutationis, sed emptionis & venditionis, sub dictis permutationis & emphyteusis nominibus ad fraudandam gabellam palliata. Quatenus enim pertinet ad bona, quæ partes dixerunt dare in excambium sub titulo emphyteusis, videbatur istum contractum nullatenus adesse, nisi in solo nomine, in substantia verò esse emptionis & venditionis, stante passo francandi pro certo pretio ab initio constituto, ut punctualiter firmant Franch. decis. 392. num. 2. & seqq. & Merlin. decis. 210. numer. 7. quibus cumulant, atque huic motivo nulla dabatur relevans responsio, unde in hac parte imperfectabile remanet fundamentum, cum quo processum fuerit.

Quo verò ad alium contractum assertæ permutationis rei latæ pretiosa cum altera longè inferioris valoris, pro cuius adæquatione, pecuniæ & merces refusa sunt, dicebam quod quamvis vera sit regula generalis, in qua præcipuum pro Mirolò constituebatur fundamentum, talem scilicet ceteri debere contractum, qualem partes denominarunt ex deductis decis. 14. num. 4. & 10. num. 7. part. 6. recent. & in alijs frequenter sub titulo de emphyteusis; occasione inspicendi, an esset contractus emphyteuticus, vel censualis, aut perpetuæ locationis. Ea tamen de facili admittenda est inter ipsas partes contrahentes, non autem respectu tertii, cuius fraus, vel præjudicium admixtum esse potest. Tunc enim, non cortex & figura verborum, sed substantia veritatis attendenda est, ex punctualis theoria, Bald. in l. 1. num. 5. & seqq. Cod. de verum permutatione, ubi habetur, quod si in instrumento per Notarium scribitur permutatio, & in effectu sit venditio, dicitur contractus venditionis, non autem permutationis, quam theoreticam in præfatis terminis gabellæ sequitur Paulus de Castro in l. 1. num. 20. in fin. ff. de verum permutatione, cum quo pertransit Guttier. de gabellis quest. 25. nu. 4. Et in proximis terminis laudemii solvendi pro venditione rei emphyteuticæ, sive ad effectum juris congrui cum similibus, ceteri communiter, de quibus Decius conf. 159. seu. 160. num. 2. bene Boer. decis. 144. Afflic. de Jur. protomis. §. 3. notabil. 9. n. 15. Corbul. de causis privationis ob alienationem limitat. 12. num. 9. Fulgini. de emphyt. tit. de alienat. quest. 1. num. 255. & ceteri, ac generaliter, Mantica de tacti. lib. 2. num. 13. quia in puncto juris propositio est verissima, esse enim aliàs in libera partium voluntate, sub sola verborum figura tertio præjudicare, ac laudemii vel gabellæ solutionem eludere, sive jus retractus tollere.

Ideoquæ sola difficultas consistere solet in facto, super 6 congrua scilicet prædicatæ theoriæ applicatione, circa quam distin-

distinctio adhibetur, quod aut res quæ permutantur non dantur æstimatæ, neque illarum pretium taxatur, sed propter inæqualitatem per unam partem refunditur pecunia vel alia merces, & tunc quicquid aliquid variaverint, verior ac magis recepta opinio videtur, attendi debere præponderantiam, si enim major est pecunia, quam species, tunc potius emptio, & venditio, quam permutatio iudicanda est, juxta casum Decii dicto conf. 159. ut firmant Boer. de- cef. 144. Corbul. loco citato limitat. 12. nu. 6. & ampliat. 23. Fulgin. dicto titul. de alienatione quest. 1. num. 72. & 254. Mantie. de tacit. lib. 23. titul. 28. nu. 76. & lib. 25. titul. 2. nu. 4. Dec. conf. 57. num. 34. vol. 3. Cyriac. contrav. 69. n. 12. & 16. & alii apud eoldem. Aut verò res, quæ permutari dicuntur, dantur hinc inde pro certo precio æstimatæ, & tunc omnes concordare videntur, dici potius emptio- nem & venditionem, quæ ab æstimatone constituitur, ut per Mantie. Corbul. Fulgin. & alios supra citatos.

In quorum utroque casu verfabamus; quia rerum permutatarum pretium inter partes constitutum fuit, pecuniæ autem, gemmæ, & merces pro pretii adæquatione, ut vulgo dicitur pro refuso data, præponderant valori speciei, quæ dicitur permutata, cum longè excederet illius mediocritatem, ex qua desumitur præponderantia, ex his, quæ habentur in materia jurisprætionatus ex privilegio ob- dotis augentium ad regulandum, an sit ex gratia vel iustitia in Lucana Prioratus & in aliis sub tit. de jurepatron. Et hoc secundum fundamentum solidum, & tutum credebam, quasi quod illa modici valoris species, pro pallio & in fraudem gabellæ adjecta sit.

Accedente potissimum alia circumstantia æstimationis, quæ insimul unita magnificèntia est, quamvis de ea sola & simpliciter sumpta facta probabiliter sit dubitandum, cum æstimatio fieri possit etiam improprie, ad sciendum nempe rei valorem, & ad effectum regulandi perquationem, juxta terminos quos habemus in materia dotis æsti- matæ, nam alia est æstimatio vera, & propria, quæ impor- tet venditionem, alia yero impropria, quæ fiat ad sciendum valorem pro regulanda congruitate, vel lucro, quæ non operatur hunc effectum, ita ut etiam retentis terminis privilegii, viderentur illud in proposito casu non suffragari.

Verum neque de dicto privilegio videbatur habendam esse rationem, siante superventa, ante illius effectuationem, dicta Constitutio revocatoria Urbani circa quam, ex alia parte operabatur, eam tollere privilegia super ex- emptionibus & franchitiis à gabellis, & oneribus jam ex- istentibus, non autem reintegrare gabellas in toto vel in parte jam extinctas, in quibus terminis versari dicebatur, quia per dictum breve Gregorii, gabella contractus per- mutationis intra strictos ejus limites commutandi speciem, extinguit & abolita fuerat, & cum hoc fundamento, quantum desumit possit, Judices processerunt.

Quod esse considerabile admittendum, quoties Breve ante dictam Constitutionem revocatoriam suum effectum sortitum esset, ita ut quando Constitutio supervenit, invenisset respectu hujus contractus gabellam jam extinctam & amplius in rerum natura non existentem. Sed punctus difficultatis erat in defectu applicationis motivati ad factum, quia ex eodem indulto liquet, hujusmodi gabellam dura- re debere durante appalta tunc currente, terminando de anno 1628. unde interim, ac de tempore quo dicta Con- stitutio supervenit, gratia erat ineffectuata, & gabella durabat, eratque in rerum natura, quod implicat cum extinctione, ideoque rectè convenire observabam terminos regulæ revocatorie unionum effectum non sortita- rum.

Ideò enim dicta regula non capit uniones effectuatæ, quia beneficium unicum, jam extinctum est, neque ampli- us in rerum natura existit, tanquam effectum prædium Ecclesiæ, cui facta est unio, unde propterea de privatione ad habitum non datur regressus, secus autem si unio ef- fectum sortitura non datur certum tempus, sive post mortem beneficiati, quia interim beneficium dicitur existere, ne- que ab instanti unionis extinguitur, sed solum unio conti- neri futuram extinctionem statuto tempore sequendam ex deductis per Caval. deces. 403. & est receptum apud benefi- cialitatis ut habetur in sua materia sub titul. de beneficiis in Sorana Beneficiorum, & in aliis.

Ad hujusmodi obiectum tollendum, deducebatur per alteram partem firmata apud Lotter. de benef. lib. 1. quest. 29. n. 29. & 30. ubi ex Oldrad. conf. 222. nu. 7. & 8. habetur posse stare simul, ut gratia dicatur statim effectuatæ, & tamen ejus effectus seu utilitas in aliquod tempus disse-

rat, ita ut tempus non sit adjectum substantiæ, sed solum executioni actus jam à principio perfecti, juxta ea, quæ habetur in materia donationis bonorum post mortem donatoris, ut spectetur, an mors adjecta sit substantiæ don- ationis, quo casu facit eam imperfectam, & causa mor- tis, vel adjecta sit executioni, quo casu dicitur inter vivos, & perfecta ab initio, dilato solum effectu, sive magis pro- xime juxta ea, quæ habetur in Ravennanensi pensiois sub tit. de pensio. de pensioe retervata ad favorem illius post factum casum extinctionis alterius pensiois cum similibus.

Sed pariter replicabam de defectu applicationis, in qua in judicando & consulendo tota vis hodie consistit, Oldr. enim à quo Lotter. & ceteri derivant, loquitur de unione, quam ex tunc Papa voluit effectum sortiri, reservatis solum fructibus, & emolumentis ad commodum ejus, qui benefi- cii uniti possessor erat, quia tunc ipse non dicitur amplius beneficiatus, sed solum consideratur, tanquam simplex usufructuarius illius rei, quæ effecta est prædium Eccle- siæ, cui facta est unio, Adinstar donationis reservato usu- fructu ad vitam donatoris, quia donatio, ex tunc abque aliqua dilacione dicitur executæ, & effectum sortita, re- liquæ donatæ dominium translantur in donatarium, remane- nte ipsa re, penes donatorem tanquam usufructuarium.

Verùm observabam non esse istos terminos nostros, qui- bus magis conveniunt, quæ habentur de unionum effectum sortienda sequata vacatione, quia si à Appalatore continuare debebat in exactione hujusmodi gabellæ usque ad annum 1628. de necessitate pro isto tempore danda esse ejus exi- stentia, cum impossibile videatur esse & non esse, atque gabellam jam extinctam existere, ejusque exactionem conti- nuari. Neque compatibiles essent terminis usufructus, vel similes, cum quibus procedunt Oldrad. & ceteri; quia usufructus penes unum existens, de necessitate sup- ponit existentiam proprietatis penes alterum, neque illi dari potest de re vel jure jam extincto, & in rerum natura amplius non existentem.

Ideòque rectè intrare dicebam dictos terminos regulæ re- vocatorie unionum, adhuc effectum non sortitarum. Ac etiam cadere verè juris conclusionem, quod quamvis novæ legis natura fit capere solum futura, at tamen rectè capiat etiam præterita expectantia pertinetur à futuro, Bart. in l. omnes populi n. 44. ff. de justitia & jure glof. & Abbas in d. demencia 2. de dote & qualitate, Malcard. de statutis con- clus. 13. n. 51. ubi pluribus modis exemplificat, Farin. in fragmentis verbo lex n. 26. Rota deces. 35. n. 9. post Merlin. de pignor. & in aliis frequenter.

Præsertim quia dicta Constitutio revocatoria, non solum revocat exemptiones & franchitias, sed omnia privilegia, omneque gratias Camera præjudicialis. Unde quando etiam dictum indultum non contineret simplicem exemptionem, sed formalem extinctionem gabellæ in hac specie, adhuc cum Constitutio revocatoria inveniat gabellam existentem & non extinctam, remanet operativa, tan- quam auferens de medio illam gratiam, ut illud privile- gium, cujus vigore futura extinctio sequi debuisset. Pon- derando etiam; quod Gregorii intentio non fuit extinguendi, cum ex stylo Pape, cum multis altarum gabellarum extinctionibus comprobato liqueret, quod quandoaliquam gabellam, extinguere vel lupprimere voluit, expressè usus est istis terminis seu vocabulis. Ex consuetudine au- tem Pape in retribendo, desumitur qualis fuerit ejus vo- luntas in concedendo Penia deces. 1117. Boratt. deces. 613. num. 4. Rot. deces. 250. num. 9. par. 7. recent. deces. 25. part. 10. recent. & in aliis.

Nec dici poterat, ex hujusmodi reformatione, resulta- re novi viginti speciem, priori extincto ex dispositione text. in l. veditigalia ff. de publican. ubi glof. verbo reformare, Salicet. in l. 2. Cod. nova veditigal. Eugen. conf. 72. num. 8. & seq. lib. 2. quia id procedit, ubi antiquæ gabellæ forma totaliter alteratur, ita ut agendo vel minuendo, ad novam omnino ac diversam formam redigatur, secus ubi firma remanente antiqua gabella, fit aliquid novum augmentum, ut practicavimus in Urbe & Strato Ecclesiastico in gabellis salis & carnis, quia dicitur novum augmentum, non autem omnimoda immutatio antiquæ.

Et è converso in casu diminutionis, remanere dicitur eadem gabella sed diminuta. Si enim gabella macinatus solvi consuevit ad rationem sex juliorum pro quolibet ra- bro, reduceretur ad julios quatuor, dici non potest ipsam esse novam gabellam, quia verius est esse eandem redu- ctam ad minorem summam. Eodem modo quod in dies præ- dicamus in censibus, qui constituti ad rationem sex vel septem

septem pro centenatio, reduncuntur ad quatuor, quia est idem census, diminuta solum oneris quantitate. Ita in casu nostro, remanet eadem gabella contractum, exempta solum à toto illo genere hac specie, ita ut sit potius exem- ptio certæ speciei ab onere generis. Et quod gabella au- da non dicitur nova, Menoch. conf. 1105. Rot. deces. 118. n. 13. part. 11. ubi quod exemptus à gabella est etiam exem- ptus ab augmento, nisi dicitur.

Atque in omnem eventum, negari non poterat, ex his reddi dubium, an dicta Constitutio revocatoria capiat, necne hujusmodi indultum, ut propterea deferri deberet observantia, tanquam interpretativa, ad communiter notata in l. si de interpretatione ff. de legibus, præsertim quia si in omni materia observantia attendenda est, atque in in- terpretando obtinet Principatum, multò magis in ista ma- teria gabellarum, ex cujus peculiari natura totum consue- tudini & observantia est deferendum, ut pluries hoc eod. tit. deductum habetur.

Pro isto gravi scopulo evitando, confugiebat reus con- ventus ad virtutem clausula, sublitera & decreti irritantis, ex quibus impeditur quicumque contrarius usus, quia sic infecta remanet quæcumque contraria possessio. Sed facili- ter erat responsio, id scilicet rectè procedere in Constitutio- nibus generalibus emanatis per viam legis, ut propte- rea ex non usu vel utro contrario eorum efficacia non tollit- tur, nisi accedente Pape præsumpta scientia & tolerantia, non autem in privilegiis particularibus, quia potest illa per- sona, seu illud corpus, cui concessum est; nolle uti in præ- cisis terminis privilegii super materia gabellarum habetur apud Otthob. deces. 229. n. 5. & 6. Grat. disp. 316. n. 8. & alii, generaliter istam conclusionem ita distinguentes.

Replicabatur item, aliquorum civium non usum non posse præjudicare Civitati, accedente etiam regula desumpta ex text. in l. 2. & C. de his qui spontè lib. 10. de qua Capyc. Latr. consult. 68. n. 31. ut exempti solvendo aliquando gabellam, non per hoc sibi præjudicant in futurum. Sed tri- plici responsione tolli dicebam hoc fundamentum, primò nempe, ut procedat ubi agitur de tollendo, seu præscribendo exemptionis privilegio claro & certo, ita ut contrarius usus attendatur tanquam observantia, secus autem ubi agitur de casu dubio, in quo usus attendatur tanquam obser- vantia interpretativa, & de his ultimis terminis agebatur, quia licet privilegium sit certum, et tamen incertum & dubium, an veniat sub dicta Constitutione revocatoria, de cujus, non autem privilegii interpretatione agitur.

Secundò, ut conclusio procedat, quando privilegium exemptionis est jam executioni ceptum demandari, ita ut agatur de destructione status præcedentis exemptionis jam firmati, ut in his terminis per argumentum à contrario probari videtur ex deductis per Capyc. Latr. dicti consult. 68. n. 29. & 30. Ad demum tertio, quia procedit conclusio in observantia modici temporis, non autem longissimi annorum 30. publicè & palam, ita ut omnino concurrat veri- similitudo scientia Universitatis, seu corporis privilegia- ti, ut admittitur apud eundem Capyc. Latr. per aliam partem adductum dicta consult. 68. n. 31.

ANNOT. AD DISC. XLIX.

Super puncto concernente naturam contractus, & quando censeri debeat emptio, & venditionis, vel permutacionis ad effectum retractus, de quo frequentius agi solet, conferunt, quæ habentur sub tit. de servit. ubi agitur de hac materia retractum disc. 73. & 76.

HYDRUNTINA EXEMPTIONIS SEU ONERUM

PRO DUCE TERRÆ SANCTI DONATI CUM CLERO EJUSDEM LOCI.

Casus decessus per Rotam pro Clero.

An & ad quæ onera laicalia teneantur Clerici, & Eccle- siastici pro bonis emptis vel aliis acquisitis à laicis.

SUMMARIUM.

- 1 Adis series.
- 2 An & quando Ecclesiastici pro bonis in eos obventis à laicis teneantur ad collectas.
- 3 De decima, quæ per Dominos temporales exigitur ut non sit collecta, sed onus reale ratione domini bonorum.
- 4 De consuetudine aliquarum regionum, ut Barones habeant dominium totius Territoris.

- 5 Barones in Regno an imponant collectas.
- 6 Nova onera quando dicantur in locum antiquorum subro- gata.
- 7 Transactio non tribuit novum jus vel titulum, sed confir- mat antiquum.

D I S C L

Baro oppidi Sancti Donati, possident illud feudum, Ducatus dignitate decoratum, cujus Territorium, juxta communem illius Hydruntinae Provinciae usum, totum vel pro majori parte, olivarum arboribus, silvarum adinstar, plenum est, ex antiquissima consuetudine decimam omnium olearum percipit, à qua tamen loci cives, vel incolæ prætendebant se ex privilegiis immunes. Unde lites, & controversiæ exorte sunt, ad quas componendas emanavit concordia, per quam cives, & incolæ, dictæ exemptionis præterito privilegio renunciantes, declarant etiam eorum bona decimabilia, ita ut hinc servituti in perpetuum, tanquam oneri reali, & infixo, illa sub- jacent, ac affecta transeant in eorum hæredes & successores. E converso autem Baro plures gratias, Communitati & Populo fecit, & quædam onera, & jura sibi debita remisit. Cùm autem tractu temporis, & post 40. annorum, & ultra observantia, Ecclesiastici, in quos ex successio- nibus, vel emptioibus, aliique acquisitionum titulis, multa bona obvennerunt, istam decimam solvere recusa- rent. Hinc orta desuper controversia in S. Congregatione immunitatis, ab ista fuit bis Rotam pro Ecclesiastico exemptione.

Recurrente autem denuò Barone, controversia remissa fuit consulenti Rotæ coram Celso, atque in dicto Tribu- nali formulæ disputato articulo, idem quoque ad favorem Ecclesiasticorum pro immunitate resolutum fuit sub die 24. Maii 1638. ut patet ex dec. 259. inter illas Celsi confirma- ta solis Ecclesiasticis informantibus sub die 5. Julii 1660. ut apud eundem dec. 332. sequendo distinctionem in Roma- na Curia, & Congregatione immunitatis receptissimam, alias traditam per Rotam in Brundusina Gabellæ coram Penia inter suas deces. 1079. repetita dec. 42. p. 4. rec. & in Alben. Gabellæ coram Merlino inter suas dec. 902. repetita dec. 339. p. 6. recent. quæ in materia sunt magistrales, quod scilicet in Ecclesiasticis transeunt solum onera verè realia, perpetua, invariabilia, & fixa, quæ principaliter solvan- tur propter ipsas res, non propter personas, secus autem mixta, imposita personis propter res, quod defumitur, ubi sunt temporalia, seu variabilia.

Dictam verò distinctionem applicando, creditit Rota, istam decimam esse juxta secundam speciem, utpotè per cives, & incolæ impositam loco aliorum onerum persona- lium, seu mixtorum, quæ per dictam concordiam remissa fuerant, nullatenus curata dicta conventione, cum hæc natu- ram onerum immutare non possit, neque attendendæ veniat in præjudicium Ecclesiasticorum, ad quos directè oneribus subjacentes, quilibet Princeps vel Dominus laici- cus, hujusmodi conventiones cum laicorum communita- tibus facere possit. Unde esset facere per indirectum, quod directè fieri non potest.

Ad quod comprobandum, magnum fundamentum con- stitutum fuit in altera decisione edita in Albinganen. Aven- næ 12. Februarii 1644. coram Ghislerio, ubi cùm loci Dominus exigeret à qualibet familia, seu foculari laico- rum quandam spatulam porci, & quosdam panes ibi dictos annexarios, nec non prætenderet, subditorum successione ab interesto, sibi debitas esse, conventum fuit, loco dicto- rum onerum quandam avenæ quantitatem pro quolibet pa- riter foculari, sive pro bonorum quantitate præstari debe- re, & deciditur, quod quamvis dicta concordia expressam conventionem contineret, quod dictum avenæ onus esset perpetuum, invariabile, reale, & in bonis infixum, at- tamen cum verè esset subrogatum loco aliorum onerum, quæ non dubitatur esse personalia, vel mixta merè laicalia, id- circò verborum formulæ, & cautellæ, substantiam verita- tis in fraudem, & præjudicium Ecclesiasticæ Immunitatis immutare non poterunt, sic à pari, ut patet ex decisionibus desuper editis.

Mihi pro Barone in Rota solum scribenti, dicto factò re- tento, resolutio non omnino placuit, non quidem ex al- qua fallacia conclusionum juris, quoniam quicquid super hoc articulo de bonis laicorum ad Ecclesiasticos transeuntibus acriter cernent DD. hodie fratitas esset, præsertim in Curia Romana impugnare supradictam distinctionem firmatam in allegatis Brundusiana & Alben. passim receptis, &

& cum quibus procedit S. Congr. immunitatis. Verum dicendum fallaciam videri consistere in facto, & super incongrua dictæ distinctionis applicatione.

Huiusmodi enim decima à Barone universali de huiusmodi fructum specie in eius territorio nascente, dicebatur exigi, non ratione gabellæ, seu alterius oneris jurisdictionalis à subditis, sed ratione domini, quod in universo Territorio, ex illius præsertim Provincia consuetudine, Barones habere dicuntur, quod scilicet ipsi habent dominium directum seu subalternum omnium bonorum in universo, privati autem illorum possessores, habent solum utile, solventes proinde Domino quamdam præstationem in decima, vel alia quota, de consuetudine testatur Precepta de subseod. p. 2. auctoritate 46. nu. 11. cum quo pertranscunt ceteri apud Capyc. Latt. conf. 83. n. 14. & de ista decima per Barones ratione domini directi, vel subalterni in ea Provincia exigenda habetur apud Annam alleg. 94. Franc. dec. 103. in princip. Capob. de baronibus tom. 2. §. 78. Rovit. dec. 97. Et decima per Barones in aliis locis exigi solita à Vassallis propter Territorii cultum, & possessionem, Franch. dec. 117. & 124. in princip.

Quod in hac facti specie evidenter probari observabatur, dum huiusmodi decima universaliter exigitur ab omnibus exteris & non subditis, cives autem & subditi exemptionem prætebant, non de iure, sed ex gratis, & privilegis, quæ omnia repugnare videntur munerum & onerum jurisdictionalium qualitati, quia hæc exiguntur à subditis, non autem à forensibus, & non subditis, ut late dec. 3. post Cen. de Conf. & frequenter in aliis hoc eod. tit.

Eo magis quia, licet ex recepta Italia consuetudine, etiam forensis pro bonis in territorio possessis collectari possint ut d. dec. 3. in Rom. seu Tudertina collectæ & in aliis hoc tit. attamen huiusmodi collectæ imponuntur, vel per Principem, vel iuxta Regni consuetudinem per ipsas Communitates cum Regis assensu, & licentia, ad effectum solvendi eidem tributa & onera. Nullum verò jus in hoc habent Barones, quorum aliqui fati rari in toto Regno aliquid collectarum species ex privilegio, vel legitima præstatione exigunt, constat apud Franch. dec. 56. Barbarum plene de materia dicurrentem in eius tractatu de divisione fructuum p. 1. c. 8. Marot. in tract. de collect. seu bonatentia post eius reser.

His positis dicebam, Baronem habere regulam seu causam universalem exigendi decimam ratione domini ex omnibus bonis in ejus Territorio existentibus. Exemptionem verò, quæ per cives & incolas ex privilegiis prætebatur, continere limitationem dubiam, & litigiosam, quam substituit concordia, quæ proinde aliquid novum onus non induxit, sed solum, remoto obstaculo privilegiorum per eorum renuntiationem, bona quæ tanquam ex limitatione prætebantur exempta, ita reversa fuerunt ad eorum primævam, & antiquam naturam, & causam universalem, ita ut ex die emanatæ concordia, Baro ex civium & incolarum bonis decimam exigeret, non jure vel titulo novo, sed jure primævo alias à privilegiis impedito, tanquam per remotionem obstaculi ad suam primævam operationem restituito juxta theor. Bald. in c. cum accessissent. de Const. n. 17. & tradita per Anchar. conf. 131. in princip. Ac passim habemus apud beneficiarios circa indulta, quæ juxta antiquam formulam concedebatur Episcopis de conferendo beneficia in omnibus mensibus, non obstantibus reservationibus resulantibus ex regulis cancellariæ, quia stante huiusmodi indulti concessione, Episcopus in mensibus alias reservatis, conferre non dicitur ratione privilegii, & jure delegato, sed jure suo ordinario, quod de jure communi competeat, tanquam per remotionem obstaculi, adinstar habentis membra valida ab aliquibus vinculis impedita, quia vinculis solutis, operatur jure suo primævo, & naturali, licet ob modernam indultorum formulam, dicta propositio in materia beneficiis sua patiatur difficultates, ut in sua materia sub tit. de benef.

Nec referre dicebam, quod istius conventionis intuitu, Baro Communitatis, & subditis remisit quædam onera personalia, vel mixta, quoniam, non inde inferri poterat, huiusmodi decimam dici novum onus de novo impositum loco antiquorum subrogatum, tanquam per speciem commutationis, ut proprie erat in casu dictæ distinctionis Albiganæ. Avenæ coram Ghislerio, quam in suo casu verissimam dicebam, incongruam fore esse ejus applicationem ad casum. Quia dictorum onerum remissio, fuit quidem causa, ob quam Communitas, & Populus se induxit, & faciliorem reddidit ad renunciandum lit. dictis, quæ præteritis privilegiis, & ut transactionis terminus ca-

dere posset, quod scilicet aliquid hinc inde detur, vel remittatur juxta transactionis naturam, sed non inde inferri potest ad novum onus novo jure inducitur loco antiquorum per viam subrogationis seu commutationis, ex jam dicta ratione cessantis solum obstaculi.

Per transactionem enim, novus titulus novi Juris seu domini inductivus non inducitur, sed transgens, cui ex colligantibus cessione, bona vel jura remanserunt, illa obtinere dicitur jure suo antiquo, & primævo, sublato solum obstaculo, quod ex colligantibus molestis & præventionibus patiebatur ad text. in l. si pro fundo C. de transactionibus ubi Bart. nu. 3. Castren. n. 7. & ceteri, Suarez alleg. 19. nu. 19. Molin. de primogeniis l. 4. c. 9. n. 22. in fin. ibique Add. Rota dec. 306. n. 6. p. 5. recent. in Romana Casalis 18. Junii 1660. coram Cerro & in aliis.

Et nihilominus, etiam si præmissis omnibus cessantibus, ageretur de jure novo ex dicta concordia resultante, Adhuc tamen dicendum videbatur non adversari jam dictæ distinctioni traditæ in allegatis Brundusina & Alben. cum bonorum possessores, & domini expressè professi fuerint imponere super eorum bonis huiusmodi decimam, tanquam servitutem, ac onus reale, & perpetuum, ipsi bonis innoxiam, & ad eorum hæredes transitorium. Cùm enim quilibet dicitur rei sue moderator, & arbiter, ac potest, etiam ex actu voluntario, & gratuito, super ejus bonis servitutem vel annuas præstationes reales ad alterius favorem imponere, obligando ejus hæredes, vel alios ab eo causam habentes, nulla certe videbatur excogetabilis ratio, cur successores, ex eo quod sint Ecclesiastici, servare non debeant obligationem, & factum sui auctoris, qui poterat tota ipsam rem suo Baroni donare; Et quemadmodum si annuum centum, vel livellum constituitur, non possent successores evitare solutionem ex motivo immunitatis Ecclesiasticæ, nil commune cum privatis debitis habentibus, sic à pari, cùm nulla dignitas videatur differentiat ratio, neque de jure prohibitorum sub obligatione aliquis annuæ præstationis in quota vel in quantà ab alio cognoscere, ut habetur sub tit. de feudis in Mass. Cast. disp. 55 & 56. & in aliis. Unde reflectendo ad veritatem decisionis, teneto facto ut supra præsupposito, non placebat ob incongruam applicationem conclusionem quæ alias in suo casu iure vertebatur. Difficultatem tamen majorem apud me contra Baronem faciebat defectus justificationis facti, quod scilicet non bene probaretur hoc dominium universale territorii, cujus ratione Baro ex omnibus hanc decimam exigere in recognitionem domini, & tanquam speciem portionis dominicalis, & ob hanc foret difficultatem causa ulteriolem prosecutionem non habuit, quamvis ætationes Doctorum ut supra de consuetudine hujus provincie satis conferrent.

ANNOT. AD DISC. L. & seq.

Super materia immunitatis Ecclesiasticæ, sive exemptionis realis Clericorum, & personarum Ecclesiasticarum, ut supra insinuatum est, magis in Miscel. Eccles. in l. 14. discuss. 2. cum plur. seqq. cum quibus præsentis discussus connectendi videntur per aliqua notitia materie.

Præsertim verò circa distinctionem, personarum scilicet, minorum, & reatum, ut ad hanc ultimam scilicet teneatur Ecclesiastici, aliique exempti, a penes disputata coram A. C. an onus, quod in Regno Neapolitano nuncatur Marotta post ejus disputationes dicendum esset tale, ut propterea etiam Clerici successores ex titulo universali, vel particulari ad id teneatur.

Pro affirmativa ponderabam ea, quæ in hoc proposito deducuntur per Marott. d. tract. c. 5. ac etiam tres species onerum, quæ supponebantur in Regno, quod scilicet, alia onerum, quæ imponuntur per oneribus communitatis ordinariis, puta pro Medicis, Chirurgis, Hospitalibus, Horologiis, & aliis huiusmodi. Alia quæ etiam per oneribus communitatis, sed extraordinariis, puta pro transitu, vel Hospitatione militum, pro persequutione harronitum, & malefactorum, ac etiam pro illis taxis, & contributionibus extraordinariis, quæ sunt pro donativis, per Regnum fieri solitis Regi, & similibus; Et demum alia sunt onera fixa in summa uniformi, quæ ibi dicuntur fiscalia solvenda Regi, ad certam taxam tot carolenum pro foculari, & sic quod ita species onerum dicenda esset realis, unde propterea bonatentia solvitur per Neapolitanos, &

& Barones, ut per Rovit. pragm. 4. Imm. Neap. n. 2. cum aliis per Marott. d. tr. de Bonat. c. 16. n. 1.

In contrarium tamen ponderabam, quod id rectè procederet, quando istud onus uniformiter solveretur, tanquam merè reale in summa inalterabili, puta ad rationem tot granorum, vel tot carolenum, pro quolibet jugere, seu modio terræ, sive in aliqua quota fructuum fixa, & inalterabili, secus autem stante praxi Regni; quod tenetur quidem Communitates solvere Regi hæc fiscalia, ad rationem certam tot carolenum, pro foculari, sed exactio à Civibus & incolis fit difformiter, dum alicubi per Gabellas super victualibus, præsertim super farina feu molitura tritici, aliisque frugibus, juxta qualitatem Regionum, & alicubi per collectas personales, seu per conseqens dici non potest onus merè reale, juxta dictam tertiam speciem.

MEDIOLANEN. IMBOTTATUS PRO PRINCIPE TRIULTIO CUM CLERO, ET ECCLESIASTICIS.

Causa pendet in Rota.

De eadem materia discussus præcedentis, An scilicet Ecclesiastici pro bonis à laicis in eos obventis, teneantur ad onera eisdem bonis incumbentia. Et ad quæ onera laicalia teneantur laici coloni Ecclesiasticorum.

SUMMARIUM.

- 1 De antiquo Vestigali Status Mediolani nuncupato Imbottato an ad istud teneatur Ecclesiastici.
- 2 Rota Romana de stylo non exequitur sententias aliorum Tribunalium nisi cognitio de illarum justitia.
- 3 An dictum sit reale.
- 4 Collecta an debeat de portione Coloni spectante ad Colonos laicorum bonorum Ecclesie.
- 5 De Civitate Mediolani depopulatione, & reedificatione.
- 6 De origine Vestigalis, quod nuncupatur Imbottatus.
- 7 Historie quam sciam faciant.
- 8 De Doctoribus dicentibus hoc esse onus reale.
- 9 Hoc vocabulum Imbottatus frequens in Lombardia explicandi sub eo vestigalia & onera.

DISC. LI.

Antiquissima est in Civitate, & aliqua parte Status Mediolani quædam publicæ præstationis species, quæ per Principem, vel ejus concessionarios exigitur, adinstar decimæ in certa fructuum quota, postquam collecti sunt, & in colonorum domibus repositi vulgò nuncupata Imbottatus, quam communiter chronistæ dicunt esse minus antiquissimum, longè autem Ducum Mediolanensium introductionem, initium habens, de tempore quo Civitas Mediolani cum adiacentibus confederatis pro Republica se gereret, ut præsertim constat ex Chronica Cavarii fol. 677. & 681. quæ species præstationis, in quadam præsertim territorii parte, in qua eam ex Ducali concessione possidet Princeps Triultivus, exigi ab antiquo tempore consuevit indistinctè de omnibus bonis, sive per Ecclesiasticos, sive per laicos possidentem. Cùm autem dicto loco pleraque essent bona per ordinem Humiliatorum antiquius possessa, per ejus suppressionem, ex concessione Pii Quinti vix prælatum Sancti Caroli, obvenit in Capitulum Ecclesie Metropolitane, ab isto per plures annos ejusdem præstationis solutio continuata fuit, eodem modo, quo Humiliati prædecessores facere consueverant, sed cum circa annum 1581. illam solvere recusaret, orta controversia coram Ordinario, de anno 1586. emanavit sententia Triultivus favorabilis, quæ de anno 1605. prævia formali discussione in plena Curie Archiepiscopalis Congregatione, denuò approbata fuit, & in secunda Instantia de anno 1608. confirmata per Vicarium Generalem Papien. delegatum Apollinorum, qui tunc erat Marinus Antonius Maceraten. doctus Canonista, & Ecclesiasticæ immunitatis propagator, ut ejus volumen variarum resolutionum ostendit, in tertia etiam instantia confirmata per Vicarium Generalem Laudens. pariter Apollinorum delegatum, A quibus sententia postquam in judicatum transierat, commissa in Rota causa restitutionis in integrum, eaque post longum temporis interitium reasumpta coram Albergato, putabant Ad-

vocati, & Consultores Principis in dicta Mediolanen. Civitate existentes, pro victoria sufficere tres, imò quatuor supradictas sententias transactas in rem judicatam allegare, ac rei judicatæ executionem petere.

Sed ad ejusdem Principis defensionem assumptus, dicebam dictos consulentes, utpotè de stylo non informatos, ideoque excusabiles, in hac parte acquiescere, quia Tribunal Rotæ, ex ejus inveterato stylo proficere non exequi sententias aliorum Judicum, & Tribunalium, nisi prius de illarum justitia ex integro cognoscatur, ut testantur Cæsar de Grassi. dec. 10. n. 12. & 13. de sententia & re judicata, Mantie. dec. 136. Cavaler. dec. 62. n. 1. & 270. in fin. dec. 132. n. 1. & 2. p. 6. rec. & in aliis frequenter, ita ut neque sententiarum numerus, neque rei judicatæ qualitas quidquam prodesse soleat, quia sub specie restitutionis in integrum ex capite injustitiæ, passim ad versus rem judicatam, vel tres conformes, etiam Rotales discutiantur merita causæ ex integro. Unde perpetuò remanent litigantibus timor & ansa dubitandi.

Rescriptum proinde fuit eisdem Advocatis, & Consiliariis de partibus, ut tanquam de causæ meritis instructi, istos Curie non informatos de illis certiores redderent. Unde per eos, docta, & erudita adita fuerunt responsa, in quibus deducendo, ex Chronistis Mediolanensibus, præsertim ex Cavatio loco citato, hujus præstationis antiquitatem, descendendo deinde ad punctum juris, cumalabant ea, quæ post antiquos Canonistas firmantur per Rotam in Brundusina gabellæ coram Pena, & in Albanen. gabellæ coram Merlino, circa obligationem Ecclesiasticorum solvendi pro bonis à laicis in eos obventis onera merè realia perpetua, & invariabilia, quas decisiones reasumpit Pater Gattig. de immunit. Ecclesiastica, p. 1. qui, sive scribens apud eum n. 12. fol. 50. in puncto firmat istum imbottatum esse onus reale, perpetuum, & invariabile, adinstar decimæ. Eodemque tempore deducebant ea, quæ juxta unam opinionem per DD. firmantur circa obligationem laicorum, qui sint Ecclesiasticorum coloni, super solutione vestigalium, aliorumque laicalium onerum pro fructibus sibi pro colonica parte spectantibus.

Visis huiusmodi responsis, habitoque desuper, juxta laudabilem curiæ styllum, plurimum Advocatorum, & causæ Patroni congressu. Ego observabam, ista duo fundamenta esse invicem pugnantia, ideòque nullatenus infirmè deducenda esse, cùm uno ab altero debilitato, de facili utrumque corruere posset. Primò enim causa oneris realis ipsi bonis innoxia, exactio fieri dicitur ex ratione ipsius rei, & in quota ejus fructuum, adinstar decimæ; sive à Domino, sive à colono, sive ab atropæ percipiuntur, cùm nulla ratio habeatur de personis, sed solum de bonis. In secundo autem casu exactio munerum laicalium, quæ juxta unam opinionem est à colonis clericorum, tanquam laicis ex fructibus ad eos pro parte colonica spectantibus, dicitur de oneribus personalibus, vel mixtis, quæ Princeps à suis subditis jurisdictionaliter exigit. Unde non videbatur quomodo hæc insimul stare possent, ideòque dicebam, determinandum esse, quæ sit de duobus fundamentis tanquam tutius vel probabilius deducendum esset, proponendo mihi tutius videri assumere potius primum quam secundum, quia majorem haberet facti assentientiam, & probabilitatem, ut infra, tum etiam quia in puncto juris, firmato facto, est certum & tutum ex deductis in Hydruntina onerum disc. præced. & aliis hoc tit.

E converso autem alterum videbatur periculofum, in Curia ubi (& rationaliter) quo magis fieri potest substituetur opinio canonistarum, & moralium immunitatis favorabilis, juxta quam, etiam portio colonica præteridit exempta, quasi quod exemptionis vel solutionis effectus redundet in utilitatem vel respectivè damnum ipsius Ecclesiasticis, qui est dominus ex plenè deductis per Spretulum dec. 41. cum seqq. cum quo præterant ceteri moderniores de materia tractantes, de quibus in Mantuana exemptionis hoc tit. discuss. 33.

Maximè quia huiusmodi exactio fieri consuevit, dum fructus adhuc inter dominum, & colonum non divisi, retinentur in domibus colonicis eorundem præditorum, quod impossibile videtur adaptari posse laicali colonorum oneri, tum quia fructus adhuc esse dicuntur in bonis, & solo clericorum, quorum sunt domus, quamvis coloni tanquam instrumenta fundi, & pro istius cultura in eis habitent, tum etiam quia, recipiendo de omnibus quotam, est etiam exigere de portione clerici, ita ut non verificetur casus, in quo juxta opinionem Legistarum, F ac

ac aliquorum etiam canonistarum, ex portione colonica exigi potest collecta, ubi scilicet dicta portio separata est à portione dominicali, & ad laici coloni dominium translata, ita quod, commixta sit cum cæteris ejus bonis, ideò que consideranda tanquam ejus patrimonium, cum non implicet bona esse exempta, & tamen colonos, seu conductores subditos ex fructibus ab eis perceptis, tam se consideratis, tanquam ex bonis propriis, ex eorum labore, & industria provenientibus, solvere onera, ut in proposito decimatum habetur in *hujus materia sub tit. de decimis, & in his terminis Carol. de Grassi ess. cler. 3. num. 57. Cohell. ad bull. boni regim. cap. 50. n. 247. & seq. cum aliis in d. Mantuana exemptionis dist. 52.*

Et in terminis feudilibus, quamvis fructus, dum sunt pendentes, vel à feudo non separati ejus naturam habeant, multique potantur exemptionibus, quæ bonis allodialibus non computant, à feudo tamen separati, dicuntur bona allodialia, aliorum bonorum indifferenter jure regulanda, Rosenth. de feud. c. 10. conel. 42. n. 33. & seq. & habetur ponderatum in Romana Creditorum Valtini hoc eod. tit. ad materiam officiorum dist. 11. Quæ omnia in congressu innumera per discussum, nihil tamen determinando super hoc articulo, quibus difficultates solum ita incidenter incitabam, ad offendendum, motivum esse periculosum, atque subiectæ materiam omnino incongruam.

Laudabam igitur primum fundamentum, assumendo scilicet, istud esse onus antiquissimum, perpetuum, invariabile, ac merè reale, ipsi bonis infixum, utpote in certa, & uniformi fructuum quota consistens, adinstar decimæ, ideò que per Ecclesiasticos, in quos bona transferuntur etiam præstantium juxta dictas decisiones Brundifini & Alben passim receptas, & in dicta Hydruntina onerum admittis per Rot. in decisionibus deluper editis.

Quare omnibus in eadem sententiam concurrentibus, & assumpta, cum hoc solum fundamentum disputatione, proposita causa, capta non fuit resolutio ob varietatem, cum qua scribente hinc inde processerant. Pro parte siquidem Capituli insistentem solum in probando exemptionem colonorum, quasi quod ab istis, utpote laicis, & subditis, tanquam onus personale, vel mixtum, hujusmodi exactio prætenderetur. Unde opus non fuit feribentium fundamentis respondere ex defectu applicationis simpliciter negatæ, dicendo solum non esse istum casum controversæ.

Ex parte igitur Trivultii in hac disputatione, ad probandum oneris antiquitatem, & realitatem, adducebam Historicorum concordem traditionem, quod circa annum 1162. Civitas Mediolani, post passam diuturnam, & generosam oblationem per Imperatorem Federicum) *Enobiam nuncupatum* omnino depopulata, & solo æquata fuit, omnibus ejus civibus, & incolis, partim fuge, & partim morti traditis, partim verò in captivitate ductis, ut habetur præsertim in compendio Historico Tarcagnotæ l. 13. pag. mibi 492. De anno autem 1166. Federico in Germaniam reverso, & propè eadem tempora desuncto, per novum populum, ex adjacentibus Civitatibus constatum, & in quibus fortè plerique antiqui nobiles, & cives Mediolanenses se custodierant, & ex aliis civibus mortuo Federico à captivitate reversis, dicta Civitas ex integro reedificata fuit, atque ad formam Reipublicæ, ex ipsa, aliis adjacentibus confederatis Civitatibus constituitæ, se regere, ut eodem Tarcagnota folio 496. pro qua Reipublica conservanda, & in illis adeo bellicosis temporibus à novo excidio defendenda, utique necessarium erat aliquid vectigali habere, quod fama latius verisimilis est inter cætera fuisse istud impostum bonis tunc in ipsa reedificatione vacantibus, ac de nullius dominio existentibus, in ipsa primæve distributione, que assignatione, que novis civibus, & incolis, per quandam legis agrarie speciem facta fuit, ita ut onus fuerit in istis bonis, dum erant de publico dominio, & antequam transirent in illud privatorum, hac lege istud acquirerentium; Quod rectè probari dicebam

per *Chronicam Carvati fol. 677. ibi, Raccontano l'istoria, ed ordini antichi, che tal Datio era usitato avanti la Signoria de' Duob. che era cartico imposto dal Supremo Dominio per mantonimento, & conservazione del Stato, & fol. 681. ibi, a bello studio si tralascia il carico dell' imbotato, si per non far torto alla terra etc. come per esse teme, antico e nato da vera e legitima recognitione dovuta a natural Patrono.*

Historicis enim antiquis, & in regione receptis, fidem adhibendam esse ad probationem in antiquis, concurrentibus præsertim adminiculis, firmatur per Gratian. diste-

par. 883. n. 6. cum seqq. & Rot. dec. 93. n. 14. & 15. & dec. 353. n. 25. part. 5. recent. dec. 106. part. 10. rec. n. 9. & in aliis frequenter.

Adminicula verò plura, & quidem arguentia ponderabantur hujusmodi veritatem comprobantia, primum nempe refertans ex antiqua & generali observantia omnium aliorum Ecclesiasticorum, tam Sacularium, quam Regularium, quantumvis privilegiorum, etiam Religiosis S. Joannis Hierosolymitanis, à quibus generaliter & pacificè ista præstatio exacta fuit, quæ observantia deducebatur, non tanquam præscriptiva, & novi juris induciva, sed tanquam admisculativa, & comprobativa dicte veritatis, cum nullatenus verisimile sit, tot Religiones, Ecclesiasticæ immunitatis eorumque privilegiorum conservationi adeò incumbere solitas, hujusmodi præjudicium pati voluisse, attentæ fortis circumstantiis, quam dicebam notabilissimam, istam scilicet Ecclesiam per multos annos rectam fuisse per S. Carolum accerrimum, & zelantissimum Ecclesiasticæ immunitatis defensorem & restitorem, qui multos abusus, in hac præsertim specie, cum gravissimis ejus incommodis & ærumnis sustulit, Unde nullatenus est probabile, quod hujusmodi exactiorem tollerasset à manu privata, quam longè facilius impedire poterat argumento ducto ab *auth. multo magis, C. de sacros. Eccles.* que consideratio viro quoque in Archiepiscopis successibus, zelo & pastoralis vigilantia conspicuis.

Alterum refertare dicebam adminiculum, ex dictis quatuor sententiis emanatis in Tribunalibus Ecclesiasticis, duabus nempe de annis 1586. & 1605. ab ipso ordinario, causa cognita & prævia formali discussione in plena Congregatione Curie Archiepiscopalis. Tertia de anno 1608. per Vicarium Papien. qui erat Marius Antonius Maceratis prædictus Curialis, & in his materiis veratissimus, ut ejus opera docent, præsertim cum tunc per quatuor annos præcedentes jam edita esset dicta decisio Brundifina coram Penia, per quam hujusmodi articulus fuerat determinatus, Et quarta demum de anno 1614. per Vicarium Lauden. unde improbabile omnino videbatur, tot Judices Ecclesiasticos fuisse ita indoctos, vel perditos, nisi talis esset veritas.

Tertium deducebam ex observantia individua istorum bonorum per longissima tempora, illa siquidem non transferuntur ad Capitulum, & Ecclesiasticos à manibus laicorum, ita ut dici possent immutasse naturam, quoniam per plura sæcula possessa fuerant per ordinem Humiliorem pariter Ecclesiasticum, & exemptum, à quo transferuntur in Capitulum, & tamen istud onus semper solum fuit. Et quarum demum desumebam adminiculum ex auctoritate DD. regionis feribentium apud Gattigium de *Immunit. Eccles. sue in avara Catena par. 1. num. 12. fol. 58.* firmanitium hoc esse onus reale, & fixum adinstar decimæ, & quod semper, & uniforme temporibus pacis & belli exactum fuit, non obstantibus tot Principum & dominorum varietatibus, quæ illa Civitas passa est.

Adducebatur in contrarium litteræ emanate per S. Congregationis Episcoporum & Concilii de annis 1617. & 1621. per quas Archiepiscopo frictè injungitur, ne permitteret Ecclesiasticis eorumque colonis potius solutionem munerum laicalium in eis enumeratorum, inter quæ istud præsertim imbotatus enunciaretur. Respondendam tamen, enunciati verum prædictam non esse in specie de hoc onere, quod prævia particulari notitia, una, vel altera Congregatio prohibere voluerit, cum solum in didis litteris enunciatur generaliter, & in abstracto omnia illa gabellarum, vectigalium, & laicalium munerum nomina, cum quibus juxta vocabulum *imbotatus* in Lombardiam usitatum, & de quo mentionem habet *Alex. conf. 118. n. 1. in fin. vol. 7.* & sic litteræ continebant prohibitiones genericas, & in abstracto, prout de jure. Quinimò subungebam, ex illis non leve resultare adminiculum huic parti favorabile, quia cum hujusmodi litterarum vigore, Archiepiscopi, aliorum laicalium onerum exactiões rigorosè prohibuissent, istius tamen continuationem tolerarent contra omnem verisimilitudinem, cum alia onera exigerentur per Regios officiales, ista verò per manum privatam, quæ est longè facilioris coercionis.

Dictæ autem litteræ non levem dubitandi ansam Rotæ dederunt, cum pro parte Capituli negaretur contraria generalis observantia post illarum editionem. Unde ad omnem difficultatem removendam, dum in dicta propositione capta non fuit resolutio, judicatum fuit oportu-

num petere remissioriam, ad effectum probandi dictam observantiam, ac etiam famam, et antiquam traditionem super dicti oneris origine, et introductione. Neque ulterius mihi notum est causam à Trivultio prosequutam fuisse, forsan concordia ei finem dedit, vel de seniores mutati fuerint, ut sæpe contingit, eveniente casu mutationis causæ patroni, à quo Advocatorum electio, ut plurimum pendet.

PERUSINÆ GABELLÆ VINI PRO THESAURARIIS CUM ECCLESIASTICIS PERUSII

Casus decisus per Cameram pro Ecclesiasticis.

An & quando & Clerici, & Ecclesiastici vendere possint vinum, alioque fructus ex eorum bonis collectos ad minutum absque solutione gabellæ, vel potius ista debita sit, & quando.

SUMMARIUM.

- 1 **F**acti series.
- 2 Observantia est optima interpret.
- 3 Per observantiam 30. annorum acquiritur Immunitas à gabellis, & oneribus, & num. 5.
- 4 Negligentia assiduorum non præjudicat locatori.
- 5 De conclusione de qua num. 3. ut non procedat in statu Ecclesiastico ob Constitutiones revocatorias.
- 6 Clerici possunt vendere vinum, alioque fructus etiam ad minutum, & non tenentur ad gabellas.
- 7 Impugnatur, seu declaratur hæc conclusio cum distinctione casuum.
- 8 Clericus, an dicitur tabernarius vendendo proprium vinum.
- 9 Clerici non subjacent juri privato, seu prohibenti venditionem vini, & aliarum rerum ad minutum.
- 10 Sunt etiam exempti à gabella, que directè imponitur ipsi fructibus eorumque Dominis.
- 11 A qua gabella venditionis verum ad minutum non sint exempti.
- 12 Gabella, que exigitur pro venditione vitallium dicitur personalis, & exigitur potius ab emptoribus.
- 13 Declaratio Papalis super hoc.
- 14 In quo consistat Immunitas Ecclesiastica.
- 15 Dantur similia de pane, carne, & sale.
- 16 Ecclesiastici omnes vitallia ad minutum solvant illud minus quod importat gabella.

D I S C. L I I.

Inter cætera Vectigalia Cameralia Thesauriæ Perusii annexa, illud adest nuncupatum *gabellæ quintæ*, quod exigitur à vendentibus vinum ad minutum, sive in cauponis, & hospitii, sive in privatis domibus in dicta Civitate, & territorio, quam gabellam solvendam quoque esse ab Ecclesiasticis, decrevit Sixtus IV. Sed cum tractu temporis id de facto non servaretur, Gregorius XIII. idem decretum renovavit, quod neque effectum sortitum est, quoniam Sixtus V. successore concessit Capitulo, & Clero Cathedralis indultum exemptionis pro vino collecto in propriis vineis, cuius indulti vigore omnes Ecclesiastici de facto eandem exemptionem habuerunt. Cùmque moderni Thesaurarii sub Alexandro VII. stante dicta restrictiva indulti Sixtini ad Capitulum, & Clerum Cathedralis, ad praxim reducere vellent dicta Decreta Apostolica Sixti IV. & Gregorii XIII. cum aliis Ecclesiasticis, secularibus, & Regularibus; Hinc introducta causa coram Thesaurario Generali, prodiit sententia dictis Ecclesiasticis favorabilis, que in gradu appellationis cum unica disputatione (in qua solum pro Thesaurariis scripti) confirmata fuit per Cameram, neque quod sciam, causam ulteriorem progressum habuit.

Incertum autem est, qualia fuerint Cameræ fundamenta, dum ab hoc Tribunali decisiones edi non solent, potissimum vero creditur fuisse illud tam diuturnè observantiam, ita interpretantis dictum Indultum Sixtini, quod scilicet quamvis de Capitulo, & Clero Cathedralis loquatur, ita disponeret, potius demonstrativè, quam taxativè, quasi quod sub nomine Cleri Cathedralis, universus Clerus Civitatis, & didistis ex intentione Papæ venirent, stante dicta observantia, que in omnibus reputari solet optima interpret, & interpretationum regina, etiam si verba in sensu litterali aliter significaret, quam

Card. de Luca Lib. II.

vis non accederet tempus considerabile, multo magis ubi est tam diuturna annorum 60. & ultra, proinde que apta etiam ad præscriptionem, juxta communem distinctionem, de qua Barbol. in *leg. post dotem, n. 47. & sequent. ff. solut. matrimon. Rota dec. 319. & 352. part. 6. recent.* & sæpiissimè, cum sit quotidiana, & receptissima propositio, qua fortè nil frequentius in Rota, & Curia.

Fortius verò in hac materia gabellarum, in qua, ex frequenter ad ejus materiam hoc titul. deductis, obse vanti totum facit, & quamdam majorem, ac peculiarem virtutem, ac operationem habet, præsertim ubi est longissima, & tricennaria major, cum per hujusmodi tempus 30. vel 40. annorum acquiratur exemptio, seu immunitas etiam in futurum Bart. *conf. 59. & in l. licitatio ff. earum ff. de publican. sequuntur cæteri, de quibus plenè Eugen. conf. 92. ex n. 25. cum plur. seqq. tom. 1. Cohell. ad bull. c. 50. n. 230. & seq. & ex hoc fundamento, mihi quamvis pro gabellaris scribenti, resolutio visa est probabilis, nisi obstitissent constitutiones revocatorie, de quibus infra, de quo tamen in hac disputatione actum non fuit.*

Quamvis enim scribens tanquam Advocatus dicerem, negligentiam Appaltatorum, seu Thesaurariorum, non posse nec debere præjudicare Cameræ, vel Civitati ad text. in l. locatio ff. earum ff. de publican. cum conor. per Capyc. *Larr. consulat. 66. numer. 36. & consulat. 68. n. 29.* & alibi hoc titul. sæpius. Ac etiam dictam concolutionem de inducenda præscriptione Immunitatis pro longissimum tempus 30. annorum, non esse de facili practicabilem in Statu Ecclesiastico, tam ob decretum irritans contineri solum in Constitutionibus, vel Chirographis supra gabellarum impositione, vel renovatione, quam etiam om Constitutiones Apostolicas à Paulo Quinto citra omnium exemptionum revocatorias, de quibus in *Sabinen. exemptionis discurs. 47. in Civitatis Castellis portus litterarum disc. 46. & in aliis hoc eod. tit. frequenter.*

Nihilominus observabam, id rectè procedere, quando immunitas deduceretur ex solo beneficio temporis, vel observantiam, tanquam per speciem præscriptionis, secus autem accedente dicto legitimo titulo indulti Apostolici non revocati, atque ita solum interpretati, cum tunc cessent difficultates aliàs cadere solite, ut apud Eugen. ubi supra, & bene Balb. de *præscript. 2. p. 5. p. principalis quest. 6.* Et quia improbabile est, tam diuturno tempore omnes Thesaurarios, seu Appaltatores, in quibus negligentia non de facili præsumenda est, eorum utilitatem negligentiam non de facili præsumenda est, eorum utilitatem negligisse, nisi ab initio, ejusdem indulti usus docuissent, talem fuisse Pontificis concedentis intentionem.

His autem particularibus circumstantiis circumscriptis, Quatenus pertinet ad articulum in genere, an scilicet clerici, & Ecclesiastici in eorum domibus, vel aliis vendere possint vinum ad minutum absque solutione gabellæ; scribentes pro eisdem dicebant, hodie hanc videri communem, & receptam propositionem, quam ex communi traditione glof. Joannis Andræ, Gemin. Franchi, & aliorum canonistarum in c. unico de vita, & honestate clericorum in 6. ac Lambertino de *jure patronatus l. 2. par. 1. q. 9. art. 26. n. 4. & aliis*, veram ac receptam dicunt, præsertim alios colligentes, Marcabr. Abanguill. *conf. 18. ex nu. 86. cum seq. Bellet. discurs. Clerical. tit. de exempti clericorum ad m. vicibus 5. 4. n. 2. & 5. Et tit. de disciplina clericali, §. 21. num. 16.* Lezzana in *summa verbo gabella*, Sperell. *dec. 94. nu. 10.* Cohell. *ad Bullam Boni Regimini cap. 47. nu. 56. cum seqq.* & cæteri generaliter firmantes, clericos, & ecclesiasticos pro introductione, vel venditione fructuum fuorum bonorum, nedum Ecclesiasticorum, sed etiam patrimonialium, non teneri ad aliquam gabellam, vel aliud onus laicale, de quibus plene in Barchinonen. exemptionis *dec. 156. par. 7. & 412. par. 9. rec. & in aliis editis in eadem causa, de qua habetur quoque actum hoc eod. titul. disc. 57.*

Verum quatenus pertinet ad hunc punctum, tam ista, quam alia occasione, cum sensu etiam veritatis, observabam, istud videri æquivoecum clarum, atque istius causæ disputatio, quæ mihi præbuit occasionem videndi dictas litteras Sixti IV. assignantes rationem, de qua infra, me satis confirmavit in hac opinione, quam aliàs habebam.

Pro hujus autem æquivoci solutione dicebam, dictos antiquos canonistas in c. unico de vita, & honestate clericorum; à quibus moderni canonistæ, & morales, quasi unus alterum transcribendo hujusmodi propositionem desumunt, non percutere casum questionis circa exem-